

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Західноукраїнський національний університет
Навчально-науковий інститут новітніх освітніх технологій
Кафедра менеджменту, публічного управління та персоналу

ФЕРЕНЦ Наталія Михайлівна

Управління ресурсним потенціалом організації. /
Management of the resource potential of the
organization

спеціальність: 073 - Менеджмент
освітньо-професійна програма - Менеджмент

Кваліфікаційна робота

Виконала студентка групи
МЕНз-41
Н. М. Ференц

Науковий керівник:
к.е.н., доцент, Ж.Л. Крисько

Кваліфікаційну роботу
допущено до захисту:

"___" _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

_____ **М. М. Шкільняк**

ТЕРНОПІЛЬ - 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ РЕСУРСНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ОРГАНІЗАЦІЇ	5
1.1. Сутність ресурсного потенціалу організації	5
1.2. Методика оцінки ресурсного потенціалу	13
Висновки до розділу 1	21
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ	23
2.1. Організаційно-економічна характеристика ПП «Агрон»	23
2.2. Аналіз ресурсного потенціалу аграрного підприємства	31
Висновки до розділу 2	43
РОЗДІЛ 3. МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ РЕСУРСНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ АГРОПІДПРИЄМСТВА	45
Висновки до розділу 3	55
ВИСНОВКИ	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	59

ВСТУП

Актуальність проблеми. Діяльність кожного суб'єкта господарювання орієнтована на досягнення конкретних результатів. Деякі підприємства впевнено досягають поставлених цілей, інші працюють менш ефективно. Успіх підприємства завжди пов'язаний з правильним вибором виду діяльності, умінням ефективно використовувати обмежені ресурси та адаптуватися до мінливого ринкового середовища, жорсткої конкуренції та інфляційних процесів. Усе це залежить від ефективності управління. Аналіз ресурсного потенціалу підприємства є основою для ухвалення рішень суб'єктами господарювання, дозволяє визначити найважливіші показники та їх характеристику діяльності підприємства та спрогнозувати подальший розвиток. Для підприємства необхідно зосередитися на переході до захисту активів. Комплексне аналізування діяльності суб'єкта є одним із найефективніших методів управління, а також основою для прийняття грамотних управлінських рішень. Аналіз має головну мету забезпечення сталого розвитку прибуткового, конкурентоспроможного виробництва та охоплює різні сфери: виробничу, економічну, фінансову та інші.

Проблема обмеженості ресурсів стимулює організації до використання ресурсозберігаючих технологій, оптимізації ресурсного потенціалу та впровадження інновацій. Успіх діяльності підприємства безпосередньо залежить від ефективності та доцільності використання всіх наявних ресурсів. Організація, яка продуктивно розвивається, може не тільки закріпити свою позицію в конкурентному середовищі, але й має можливість прагнути до завоювання нових потенційних ринків. Таким чином, якісний аналіз ефективності використання ресурсів організацією та стратегічне планування їх використання є хорошим важелем для досягнення цілей організації.

Аналіз останніх досліджень та наукових праць. Питання щодо ресурсного потенціалу організації досліджували вчені Белякова О., Воронкова А., Галкіна Ю., Гончар О., Гопкало О., Касьянова Н., Клепиков Ю.,

Краснокутська Н., Крисько Ж., Морева В., Огорокова Л., Погорелов Ю., Ровенська В., Солоха Д., Стексова С., Харченко С.

Ресурсний потенціал сільськогосподарських підприємств досліджували вчені Абрамик М., Вініченко І., Володін В., Горшков М., Гунченко О., Давидкіна О., Ільєсова А., Крисанов Д., Попова О., Прадун В., Свободін В., Скурська Н., Сокольська Т., Сорока Ю., Тітова В., Трегобчук В., Ульяновченко О., Юзефович А.

Метою кваліфікаційної роботи є всебічне розкриття основних методологічних та організаційних основ механізму управління ресурсним потенціалом організації.

Відповідно до мети «поставленні такі **завдання**:

- розкрити сутність ресурсного потенціалу організації;
- охарактеризувати методикку оцінки ресурсного потенціалу;
- дати організаційно-економічну характеристику ПП «Агрон»;
- провести аналіз ресурсного потенціалу аграрного підприємства;
- окреслити механізм управління ресурсним потенціалом агропідприємства» [47].

Об'єктом дослідження є процес управління ресурсним потенціалом ПП «Агрон».

Предметом дослідження виступають теоретичні та практичні аспекти управління ресурсним потенціалом ПП «Агрон».

Практична значущість – вироблення рекомендацій щодо застосування механізму управління ресурсним потенціалом агропідприємства.

Апробація. Опубліковано тези доповіді.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ РЕСУРСНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ОРГАНІЗАЦІЇ

1.1. Сутність ресурсного потенціалу організації

Виробництво продукції полягає не тільки у створенні підприємств як об'єкта права, а й у створенні майнового комплексу, що включає різні види ресурсів. Проблема ефективного забезпечення ресурсами, їх раціонального розподілу на підприємстві є важливою і потребує вирішення.

Ресурсний потенціал є ключовим елементом успішного функціонування організації, незалежно від розміру, галузі діяльності. Цей термін відноситься до набору ресурсів, які стоять в основі роботи організації і є основою для досягнення її стратегічних цілей.

Щоб окреслити сутність дефініції «потенціал підприємства» розглянемо підходи до визначення цієї категорії вітчизняними й зарубіжними науковцями.

Нині існує багато визначень, трактувань понять «потенціал», «ресурси», «ресурсний потенціал».

Розглянемо, насамперед, зміст поняття «потенціал» (від лат. *potencia* – можливість, сила, могутність), що характеризує певну можливість, здатність, нереалізовані приховані резерви.

Відомий фахівець у галузі регіональних економічних досліджень К. М. Місько [26] визначає потенціал як межу людських знань, внутрішні та приховані можливості ефективного використання об'єкта дослідження, які можуть бути визначені кількісно й остаточно реалізовані в ідеальних умовах практична діяльність.

Інші визначення того, що таке потенціал, наводяться в наукових статтях. Так, вважається, що потенціал підприємства є сукупністю його можливостей виробляти продукцію чи надавати послуги.

В. В. Ровенська трактує потенціал «як сукупність факторів виробництва, інтелекту, виробничих резервів і наявних можливостей, здатних забезпечити виробництво якісних товарів, необхідних для задоволення комплексних потреб різних категорій населення країни» [37].

Іншої думки дотримується Т. Г. Храмцова, яка вважає, що «потенціал – це не тільки кількість ресурсів, а й закладена в них можливість розвитку системи в заданому напрямку» [51].

За визначенням, поданим в економічній енциклопедії, «потенціал (від лат. *potentia* – сила) – джерела, можливості, засоби, резерви, які можуть бути використані для вирішення будь-якої проблеми, досягнення конкретної мети; можливості особистості, суспільства, держави в певній сфері» [13]. Таке тлумачення змісту терміна дозволило застосувати його до різних галузей науки, до діяльності людини. Тлумачення включає два такі аспекти: наявність ресурсів, спрямованість на мету їх використання.

Щодо поняття «ресурси» (від *Ressource* франц. – допоміжний засіб), то це можливості, гроші, цінності, резерви.

Традиційно під ресурсами прийнято розуміти певну сукупність можливостей певної території, котрі можуть бути використані в господарській діяльності. З економічної точки зору ресурси включають сукупність окремих елементів, чи прямо чи опосередковано залучених у процес виробництва (надання послуг). Отже, в процесі використання ресурси приймають форму факторів виробництва.

Такі відомі економісти, як К. МакКоннелл й С. Брю, вважають, що ресурси – це «земля, праця, капітал і підприємництво» [25].

За Л. Г. Окороковою, під ресурсами розуміють «сукупність коштів, запасів, джерел і предметів праці, які є в розпорядженні підприємства і можуть бути мобілізовані та приведені в дію, а також використані для досягнення його цілей» [27].

З точки зору В. В. Ковальова й О. Н. Волкова, сукупність ресурсів – це термін «ресурсний потенціал» у наукових дослідженнях використовується

переважно щодо великих економічних районів чи в цілому країни. Але, враховуючи, що однією із складових ресурсного потенціалу таких суб'єктів є організації, котрі забезпечують виробництво, то цей термін застосовний і до підприємства. На думку науковців, сукупність ресурсів – це «матеріально-технічна база (довгострокові ресурси, обумовлені сутністю технологічного процесу), оборотні засоби (засоби, що забезпечують виконання технологічного процесу), трудові ресурси та фінансові ресурси» [19].

Зміст того, що таке ресурси, розкрито в роботах С. А. Бороненкової, яка розглядає ресурси як «елемент об'єкта управління і класифікує їх традиційно: засоби праці; предмети праці; трудові ресурси; фінансові ресурси» [4].

І. Т. Балабанов відносить до ресурсів, «які є в розпорядженні підприємства, технічні, технологічні, трудові, просторові (територія, приміщення, комунікації), фінансові ресурси та ресурси можливостей» [3].

Тому поняття «ресурси» і «потенціал» необхідно відрізнити одне від одного. Основна відмінність полягає в тому, що незалежно від економічних суб'єктів існують ресурси, а потенціал окремої компанії, навпаки, є невіддільним від суб'єкта діяльності. Збільшення обсягу діяльності компанії залежить від накопичених ресурсів (основних, оборотних, трудових ресурсів). З метою оцінювання ефективності його використання доцільно використовувати економічну категорію «ресурсний потенціал».

У науковій літературі зустрічаються різні підходи до визначення поняття «ресурсний потенціал».

Термін «ресурсний потенціал» широко використовується в економічній літературі і його зміст часто трактується неоднозначно. Проводячи дослідження в цій галузі, одні вчені оперують терміном «економічний потенціал», інші вживають термін «соціально-економічний потенціал», третя – «природно-ресурсний» і «ресурсний». Таке розмаїття термінів спричиняє фрагментацію знань і призводить до «розмивання» меж цього поняття.

Щоб окреслити ресурсний потенціал підприємства, звернемося до досліджень науковців. Так, В. А. Свободін характеризує ресурсний потенціал

як «сукупність ресурсів, якими володіє підприємство (земля, праця, матеріальні)» [39].

Термін «ресурсний потенціал» у наукових дослідженнях використовується переважно щодо суб'єктів економічних регіонів.

Ю. Н. Клепиков зазначає, що цінність потенціалу організації визначається кількістю ресурсів, якими володіє, та умовами, що дозволяють досягти найбільш повного і раціонального їх використання [17].

К. М. Місько розглядає ресурсний потенціал як «сукупну величину реалізованих і нереалізованих можливостей використання ресурсів у процесі задоволення суспільних потреб, виражених у ресурсній формі їх представлення» [26].

Автори [20] під потенційним ресурсом розуміють «ресурсну систему, взаємопов'язану сукупність матеріальних, енергетичних та інформаційних засобів, а також самих працівників, які їх використовують (або можуть використовувати) у процесі виробництва товарів та послуг» [20].

Л. Г. Окорокова вказує, що ресурсний потенціал організації є однією з об'єктивних характеристик суспільного виробництва, тобто сукупністю не тільки ресурсних можливостей, а й здатності підприємства здійснювати процеси виробництва, розподілу, відтворення благ. і послуг і приносити дохід [27].

О. В. Гунченко запропонував дещо інше визначення ресурсного потенціалу організації окреслюючи його як не тільки сформованої системи ресурсів, але й альтернативних ресурсів та їх джерел, тобто «нових видів ресурсів, які раніше не існували (або не використовувалися), можливість використання якого є науково обґрунтованим та його отримання (або використання) передбачено в період, що розглядається перспективно» [11].

На думку С. Ю. Стексова ресурсний потенціал – це «сукупність накопичених ресурсів економічного суб'єкта, що характеризує здатність системи здійснювати цілеспрямовану діяльність з урахуванням впливу факторів внутрішнього та зовнішнього середовища» [43].

А. В. Ільясова охарактеризувала поняття «ресурсний потенціал» щодо сільськогосподарських організацій, де ця категорія представлена як сукупність ресурсів (земельних, матеріальних, трудових, фінансових), кооперативної організації, контрольованих нею і спрямованих на забезпечення безперервного і систематичного процесу економічної діяльності, здатної генерувати економічні ресурси в результаті ефективного господарювання та соціальних благ [15].

О. А. Давидкіна, В. М. Володін оцінювали ресурсний потенціал сільськогосподарського підприємства як сукупність певної кількості ресурсів та якості, необхідних для відтворення, зумовлених як специфікою, так і особливостями сучасного стану російського сільського господарства, з урахуванням регіонального аспекту, а також як її здатність максимізувати економічний ефект [12].

Зазначимо, що важливою складовою ресурсного потенціалу будь-якої організації, в тому числі й сільськогосподарської, є його майно, тобто основні та оборотні кошти, оскільки обсяг фінансових ресурсів визначає здатність організації функціонувати в майбутньому.

Ресурсний потенціал – це не тільки ресурси, а й закладена в них можливість корисного розвитку підприємства. Реалізація можливостей потенціалу ресурсу виражається в результатах діяльності організації. Оскільки обсяг ресурсів обмежений і одні й ті ж ресурси можуть використовуватися різними способами, необхідно ефективно ними управляти. Усі ресурси компанії взаємопов'язані та взаємозалежні, а оптимальне збалансоване співвідношення між ними відкриває можливості для створення економічної системи, що характеризується максимальною продуктивністю.

Ресурсний потенціал – це здатність організації раціонально та ефективно використовувати ресурси щоб досягати поставлені цілі та отримувати максимальний прибуток. Сутність ресурсного потенціалу полягає в наявності і використанні різних видів ресурсів організації. Ці ресурси включають матеріальні, фінансові, технічні, інформаційні, людські та інші активи, які

організація має під своїм контролем. Ресурсний потенціал організації є внутрішнім фактором, який може бути оптимізований та використаний для досягнення конкурентних переваг.

Зауважимо, що ресурси підприємства є сукупністю об'єктів, які котрі беруть участь у процесі виробництва продукції, її реалізації і використовуються для отримання прибутку.

Класифікація ресурсів підприємства за різними ознаками представлена на рис. 1.1.

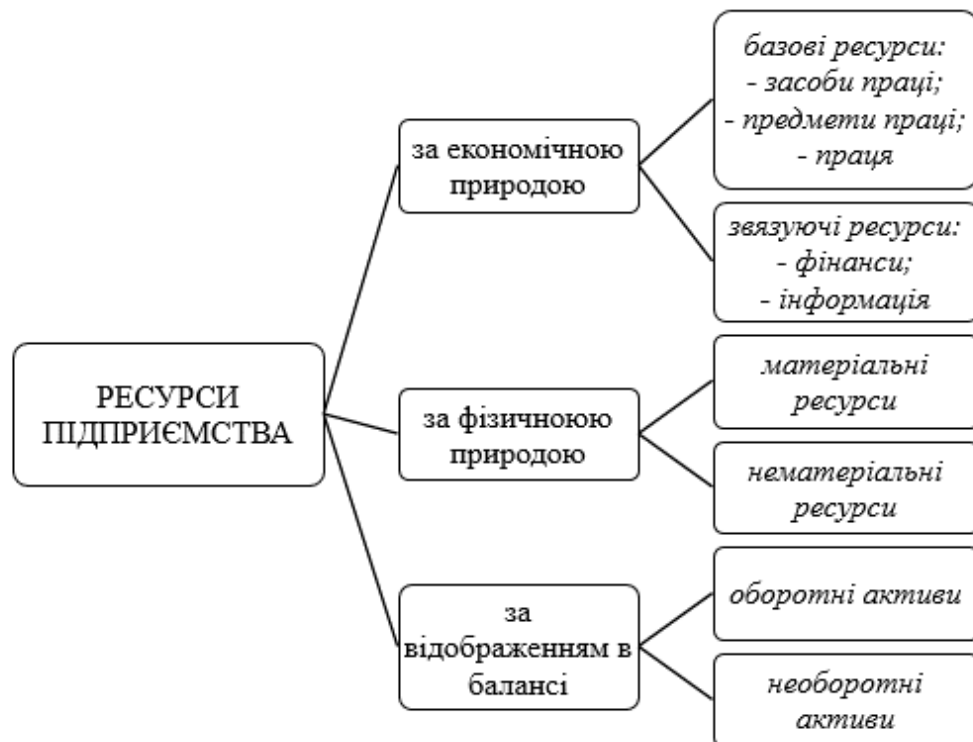

Рис. 1.1. Класифікація ресурсів підприємства

Примітка. Побудовано автором.

Так, за економічною природою ресурси можна поділити на:

- основні, які «безпосередньо беруть участь у процесі виробництва: засоби праці, предмети праці, трудові ресурси» [23];
- обов'язкові – фінансові ресурси та інформаційні, що забезпечують системне функціонування підприємства, інтеграцію із зовнішнім середовищем.

Засоби виробництва є сукупністю всіх речових елементів, котрі беруть участь у процесі виробництва продукції і поділяються на засоби й предмети праці. До засобів праці належать машини, апарати, робочі машини, будівлі, споруди тощо. Предметом праці є сировина, матеріали, комплектуючі тощо.

Під фінансовими ресурсами розуміють ресурси у формі грошових коштів, які зазвичай зберігаються в касі, прибутку, капіталі, на поточному рахунку або в спеціальних фондах: банківських кредитах, цінних паперах. Найважливішим призначенням фінансових ресурсів є забезпечення ліквідності (платоспроможності).

Під інформаційними ресурсами можна розуміти всі ті ресурси, які можуть бути передані усно, письмово або будь-яким іншим способом, наприклад, знання, інформація тощо.

За фізичною природою розрізняють матеріальні та нематеріальні ресурси. Матеріальні – це ресурси в речовій формі. Основна частина засобів і предметів праці виражається в речовому вираженні.

Отже, один з найважливіших аспектів ресурсного потенціалу організації – це його різноманітність. Різні види ресурсів, які має організація, взаємодіють між собою і створюють синергетичний ефект. Наприклад, фінансові ресурси можуть бути використані для придбання нового обладнання або розробки нового продукту, технічні ресурси дозволяють впроваджувати нові технології, а людські ресурси – залучати талановитих співробітників, які реалізують інноваційні ідеї. Різноманітність ресурсного потенціалу дозволяє організації адаптуватися до змін в зовнішньому середовищі та використовувати нові можливості.

В економічній літературі представлені різні підходи до структури потенціалу підприємства. Більшість дослідників враховують ресурсну структурну особливість потенціалу, але враховують різну кількість компонентів (рис. 1.2).

Сучасне сільське господарство являє складну багатокomпонентну систему, управління якою в основному спрямоване на вирішення завдань

оптимального використання земельних ресурсів, трудових, матеріально-технічних для підвищення ефективності виробництва [18].

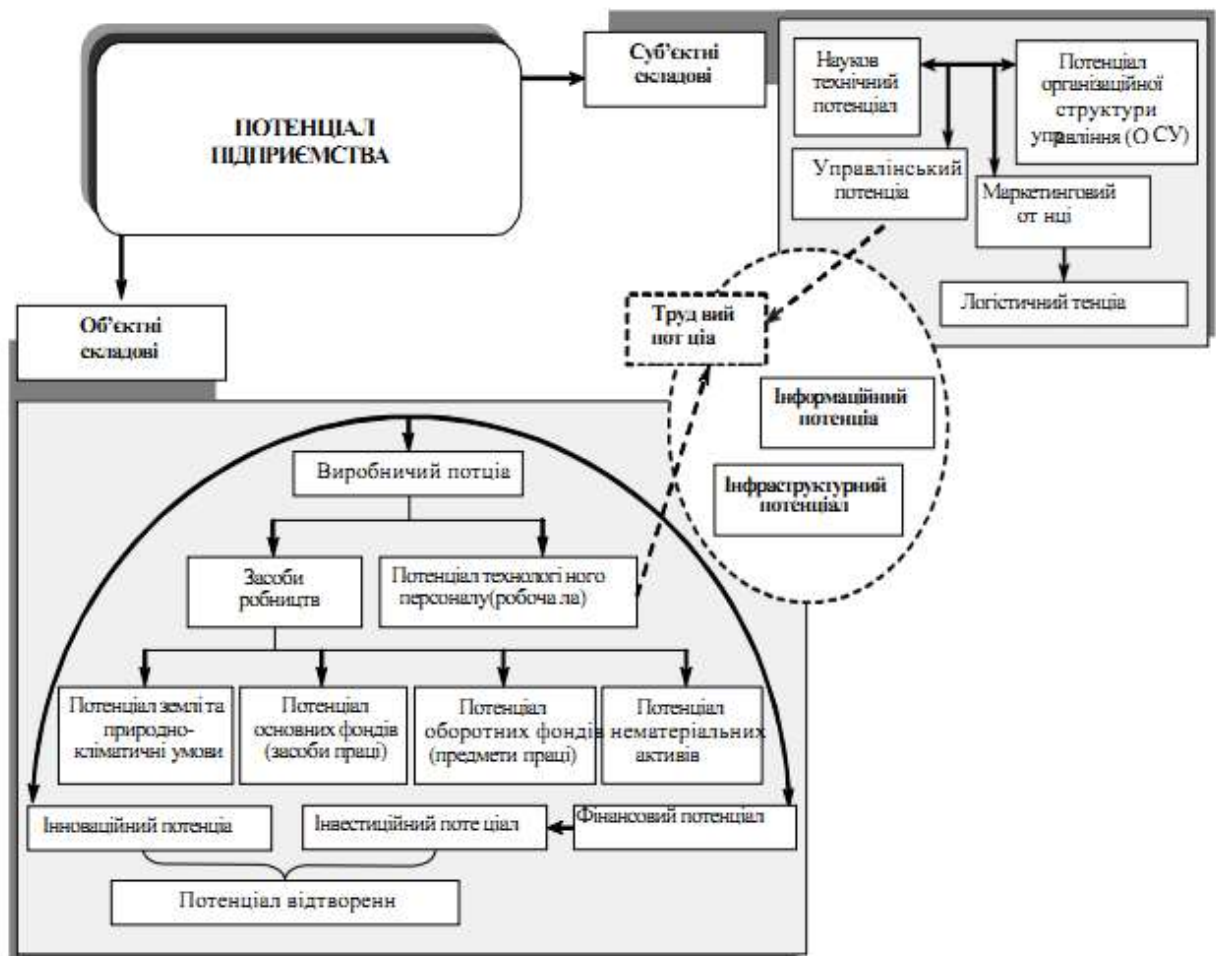

Рис. 1.2. Структура потенціалу підприємства

Примітка. Наведено за [49].

Ресурсний потенціал агропідприємства включає:

Земельні ресурси: родючі ґрунти, високоякісні землі, які забезпечують високу врожайність та забезпечують потреби людей та тварин.

Технічні ресурси: сучасна техніка та обладнання, які забезпечують ефективне використання землі та ресурсів, підвищення врожайності й якості продукції.

Людський потенціал: кваліфіковані працівники, які забезпечують високу якість роботи та виробництва продукції.

Фінансові ресурси: капітал та інші фінансові ресурси, необхідні для

ведення бізнесу та розвитку підприємства.

Забезпечення ефективного використання ресурсного потенціалу аграрної компанії дозволяє підвищити економічну стійкість території. Зокрема, відкриття нових робочих місць, підвищення обороту виробництва та забезпечення високоякісної продукції сприяє економічному розвитку території. При цьому необхідно враховувати екологічний аспект використання ресурсів та землі.

Стійкість і стабільність економіки, галузей, комплексів і окремих підприємств, у тому числі сільськогосподарських, можуть бути досягнуті лише за умови комплексного використання факторів виробництва, тобто ресурсів, наявність і поєднання яких відіграють вирішальну роль у формуванні рівня розвитку економіки.

Отже, ефективність діяльності компаній залежить від урахування впливу основних факторів сільськогосподарського виробництва: праці, землі та капіталу, при пошуку балансу у використанні потенціалу ресурсів.

У результаті дослідження різних наукових точок зору вважаємо, що під ресурсним потенціалом агропідприємств варто розуміти сукупність наявних факторів виробництва, в тому числі природних, штучних, трудові ресурси, фінансові. Відповідно, управління ресурсним потенціалом передбачає системний підхід до кожного з факторів. Тому необхідно досліджувати проблеми оцінки потенційних ресурсів сільськогосподарських підприємств, оптимального поєднання їх елементів та раціонального використання щодо умов, що склалися в аграрному секторі.

1.2. Методика оцінки ресурсного потенціалу

Одним з ключових умов роботи підприємства є забезпечення його конкурентоспроможності. Суб'єкт господарювання повинен бути фінансово стабільним, його продукти або послуги повинні бути прибутковими, ресурси

ліквідними, організація повинна мати гарну репутацію для успішної роботи в нестабільних умовах і обмежених ресурсах.

На даний час існує багато різноманітних методичних рекомендацій щодо оцінки ресурсного потенціалу, які базуються на оцінці впливу наявних ресурсів на результативні показники виробничо-господарської діяльності. Кожен із методів має свої переваги та недоліки, тому досить важко стверджувати обґрунтовано, що одна з оцінок буде правильнішою за іншу.

Для оцінки потенціалу ресурсів розглядаються чотири основні методологічні підходи (рис. 1.3).

Рис. 1.3. Методологічні підходи до оцінки ресурсного потенціалу

Примітка. Побудовано автором.

Зауважимо, що економічній оцінці земельно-матеріальних ресурсів, величина представлена як показник ресурсної забезпеченості господарств.

При використанні економіко-статистичного методу, який відображає взаємозв'язок виробничих ресурсів і результатів виробництва для розрахунку показників використовуються регресійні моделі, що характеризують вплив на елементи потенціалу ресурсу та рівень продуктивної ефективності.

При використанні методики індексної оцінки потенціалу ресурсу з

урахуванням особливостей його складових елементів середня норма ресурсного потенціалу визначається діленням суми складових елементів на їх кількість. Хоча, при цьому незрозуміло чи при визначенні ефективності виробництва існує тенденція зустрічних витрат чи навпаки.

Грошова оцінка сільськогосподарських ресурсів і на її основі визначення їх продуктивної здатності. Ресурсний потенціал визначається шляхом додавання грошових оцінок землі, трудових ресурсів, вартості виробничих основних засобів (ОЗ). На їх основі аналізується ефективність використання ресурсного потенціалу.

Оцінка ресурсного потенціалу є важливим етапом для розвитку бізнесу. Цей процес передбачає аналіз наявних ресурсів та їх використання, визначення можливостей їх розвитку та прогнозування їхнього впливу на економіку та соціальну сферу.

Методика оцінки ресурсного потенціалу може відрізнятися в залежності від конкретної ситуації та мети оцінки. Проте загальний підхід до оцінки ресурсного потенціалу включає певні етапи, що наведено на рис. 1.4.

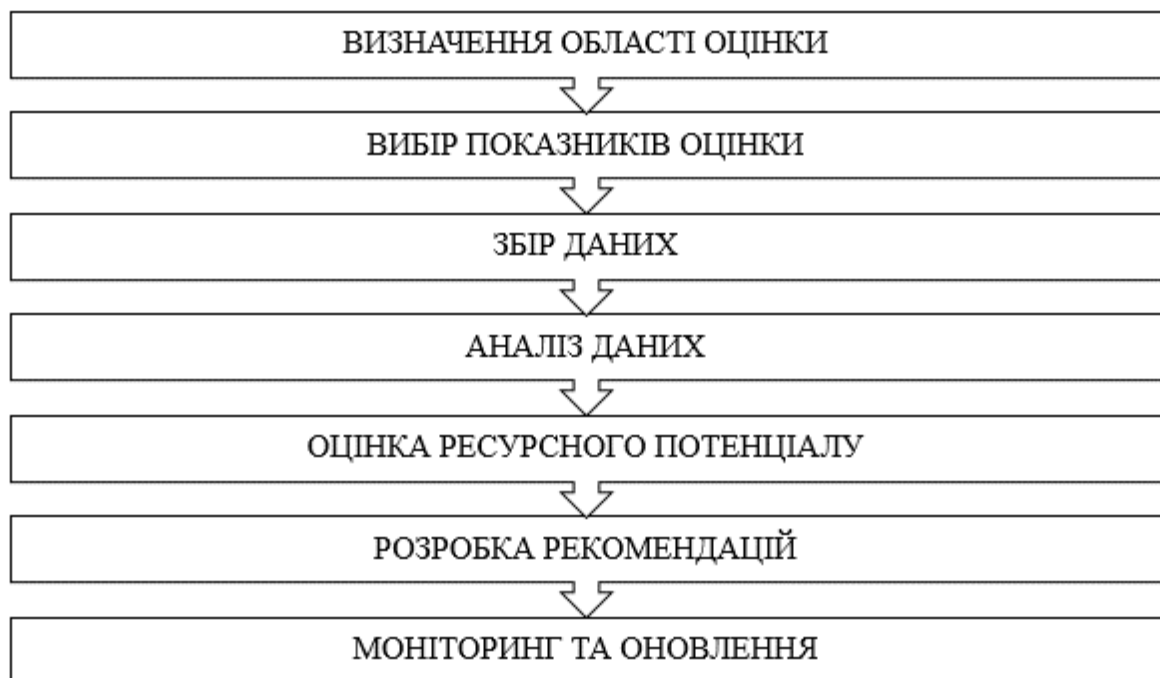

Рис. 1.4. Етапи оцінки ресурсного потенціалу

Примітка. Побудовано автором.

Визначення області оцінки передбачає, що спочатку необхідно визначити, який саме ресурсний потенціал необхідно оцінювати. Це може бути, наприклад, природний ресурс, технічний ресурс, людський ресурс або інший тип ресурсу. Крім того, варто визначити об'єкт оцінки – регіон, галузь економіки, підприємство.

У подальшому необхідно визначити, які показники будуть використовуватися для оцінки ресурсного потенціалу. Ці показники повинні бути зрозумілими, об'єктивними та відображати рівень розвитку ресурсу.

Наступним кроком є збір даних, які стосуються показників, вибраних на попередньому етапі. Дані можуть бути зібрані з різних джерел, таких як офіційна статистика, наукові дослідження, експертні оцінки, результати аудиту, анкетування.

Після збору даних необхідно провести їх аналіз, щоб визначити рівень розвитку ресурсу та з'ясувати, які показники мають найбільший вплив на цей рівень розвитку.

На основі аналізу даних проводиться оцінка ресурсного потенціалу. Це може бути числова оцінка або кількісна, що відображає рівень розвитку ресурсу.

На основі отриманих результатів оцінки ресурсного потенціалу розробляються рекомендації у вигляді стратегії розвитку, яка передбачає оптимальне використання наявних ресурсів, їх розвиток.

Моніторинг та оновлення – стратегія розвитку повинна періодично оновлюватись та коригуватись залежно від змін в ресурсному потенціалі та зовнішніх умовах.

Зазначимо, що для ефективної оцінки ресурсного потенціалу необхідно мати кваліфікованих спеціалістів та доступ до актуальної інформації про ринок та технології.

На початку проведення оцінки ресурсного потенціалу, проводиться огляд ресурсів організації. Потім аналізується склад, структура та динаміка ОЗ. Згідно наукових джерел, під основними засобами розглядають

«матеріальні цінності, що використовуються як засіб натуральної праці протягом тривалого часу при виробництві продукції, при виконанні робіт чи наданні послуг або для потреб управління організацією» [53]. Вони використовуються в діяльності тривалий час, не змінюючи форми і поступово зношуючись, що дає можливість включати їх вартість у собівартість виробництва (собівартість) продукції частинами в міру зношування, на амортизацію.

У подальшому проводиться оцінка показників руху ОЗ, їх технічного стану. Такий аналіз дозволить оцінити, наскільки організація оснащена обладнанням і технікою і наскільки ефективно вона використовується. Аналізуючи стан і доступність операційної системи, можна визначити:

- наскільки зношений і придатний для подальшої роботи технічний парк, в якому стані знаходяться будівлі/споруди, в якому загальному стані знаходяться ОЗ;
- наскільки активна частина ОЗ перевищує пасивну і яка динаміка цього відносного показника протягом кількох років;
- який відсоток засобів, що вибули, і нових;
- наскільки інтенсивно відбувається оновлення ОЗ.

Для аналізу руху осн. засобів використовуються такі коефіцієнти:

- 1) оновлення;
- 2) надходження;
- 3) зростання;
- 4) вибуття;
- 5) зносу;
- 6) інтенсивності поновлення;
- 7) заміщення.

Наступним кроком оцінювання ресурсного потенціалу є аналізування ефективності використання осн. засоб. за загальними та окремими показниками. Аналіз ефективності використання осн. засоб. свідчить про продуктивність використання обладнання та достатню забезпеченість

виробництва ресурсами.

Одним із ключових умов роботи організації є забезпечення її конкурентоспроможності. Організація повинна мати фінансову стабільність, її продукти або послуги повинні бути прибутковими, ресурси ліквідними, організація повинна мати хорошу репутацію, щоб успішно працювати. в умовах нестабільності та обмеженості ресурсів.

Цей аналіз дає відповіді на питання:

1. Який коефіцієнт ефективного завантаження обладнання?
2. Як стан виробничих ОЗ впливає на продуктивність праці?
3. Ступінь зносу ОЗ і зручність їх ремонту?

Аналізування ефективності використання осн. засоб. слугує основою для прийняття рішень щодо:

- динаміки обслуговуючого персоналу;
- доцільності ремонту або модернізації;
- руху ОЗ в організації (вибуття, купівля, оренда).

Сенс аналізу полягає в тому, що вивчається забезпеченість ОЗ, такими як: окремі види машин, механізмів, устаткування, споруд.

Для аналізування продуктивного використання ОЗ використовуються такі показники:

- рентабельність активів;
- капіталомісткість.

Наступним етапом аналізу ресурсного потенціалу є аналізування ефективності використання матеріальних ресурсів (МР). Матеріальні ресурси є ресурсами в матеріальному представленні. Матеріальні ресурси є необхідними для виробництва. Під ними можна розуміти сукупність об'єктів праці, котрі беруть участь у виробничому процесі, включаючи сировину, матеріали основні та допоміжні, паливо, енергію, напівфабрикати, тару, малоцінні та швидкозношувані предмети (МШП).

Задоволення потреби організації у МР зазвичай відбувається екстенсивно та інтенсивно. Екстенсивний шлях передбачає збільшення обсягів

придбання, видобутку і виробництва матеріальних ресурсів, наприклад, сировини, енергії, і пов'язаний зі збільшенням витрат конкретних матеріалів на одиницю готової продукції. Інтенсивний шлях заснований на більш раціональному використанні МР, їх економії за рахунок впровадження прогресивніших технологій.

Аналіз забезпеченості матеріальними ресурсами, ефективності використання обґрунтовує необхідність їх економії та дотримання норм використання з метою виявлення резервів для зниження матеріаломісткості виробництва, що сприяє збільшенню випуску готової продукції. Основною метою аналізу використання МР є визначення забезпеченості виробничого процесу всіма необхідними видами матеріальних ресурсів, а також пошук можливих резервів економії для зниження матеріаломісткості продукції.

Ефективність використання МР визначають такі показники:

1. Матеріаломісткість продукції характеризує величину матеріальних витрат (МВ), що припадає на кожну умовну грошову одиницю продукції.
2. Матеріаловіддача продукції дозволяє оцінити вихід продукції на кожну умовну грошову одиницю витрачених матеріальних ресурсів.

Відхилення матеріаловіддачі в негативну сторону можуть свідчити про більшу матеріаломісткість робіт порівняно з планом, що є наслідком неефективного використання МР. Відхилення в негативну сторону матеріаловіддачі також можуть свідчити про більшу матеріаломісткість робіт порівняно з планом, що є наслідком неефективного використання матеріальних ресурсів.

Наступним кроком є оцінювання кадрового забезпечення за кількісними параметрами й якісними. Основою аналізу трудових ресурсів (ТР) є вивчення складу та руху персоналу, його чисельності, тривалості робочого часу, продуктивності праці, витрат на стимулювання трудової діяльності. Персонал включає і тих, хто працює неповний робочий день і тимчасово відсутні співробітники. За своїм складом ТР поділяється на дві групи: промислове і непромислове. До промислово-виробничого персоналу відносяться робітники

та службовці. Робітники – категорія персоналу (робітників), що безпосередньо беруть участь у процесі виробничому. До складу працівників входять керівники, спеціалісти та інші службовці (технічні виконавці).

Підвищення економічності та якості продукції передбачає розвиток господарської ініціативи трудових колективів організації. Основним завданням аналізу використання ТР організації є виявлення факторів, які призводять до втрат робочого часу, негативно впливають на заробітну плату працівників. Рух ТР є однією з основних причин зміни її якісного складу. Результати цього аналізу повинні бути основою для прийняття рішень про те, яку політику застосовувати для оптимізації ТР.

Аналіз продуктивності праці (ПП) включає наступні основні етапи

1. Розрахунок показників продуктивності праці, їх динаміка.
2. Розрахунок впливу різних чиників на зміну продукт. праці.
3. Виявлення потенційних резервів підвищення продуктивн. праці.

Продукт. праці визначається:

- а) кількістю продукції, яку робітник виробляє за одиницю часу – виробіток;
- б) кількістю часу, витраченого на виготовлення одиниці продукції – трудомісткість.

Залежно від одиниць вимірювання виділяють декілька рівнів продуктивності праці.

Середньогодинний виробіток – співвідношення між обсягом виробництва та кількістю відпрацьованих людей/годин протягом обраного періоду. Показує фактичний обсяг продукції, виробленої робітником за одну годину роботи.

Середньоденний виробіток – залежність між обсягом виробництва і кількістю відпрацьованих людино-днів за певний період. Визначається як кількість продукції, виробленої працівником за певний період.

Середньомісячний виробіток – залежність між обсягом виробництва та середньообліковою чисельністю працівників. Він відображає середній обсяг

виробництва на одного працівника за місяць.

На величину середньорічного виробництва впливають наступні фактори:

- робочі години;
- кількість відпрацьованих днів;
- частка робітників у загальній кількості виробничого персоналу.

На середньорічну продуктивність працівника впливають чинники:

- кількість днів, відпрацьованих працівником;
- середньогодинний виробіток;
- середній робочий день.

На основі цих факторів визначають динаміку середньорічної виробітку робітника. Результати цього аналізу повинні бути основою для прийняття рішень про те, яку політику застосовувати для оптимізації робочої сили.

Отже, оцінювання використання ресурсного потенціалу дозволяє проаналізувати ефективність його використання, а також отримати інформацію щодо результатів діяльності, виявити резерви, оцінити шляхи підвищити ефективність діяльності організації та спрогнозувати, а також сформулювати організаційно-управлінські рішення.

Висновки до розділу 1

Ресурсний потенціал є ключовим елементом успішного функціонування організації, незалежно від розміру, галузі діяльності.

Термін «ресурсний потенціал» широко використовується в економічній літературі і його зміст часто трактується неоднозначно. Одні вчені оперують терміном «економічний потенціал», інші вживають термін «соціально-економічний потенціал», третя – «природно-ресурсний» і «ресурсний».

Ресурсний потенціал – це здатність організації раціонально та ефективно використовувати ресурси щоб досягати поставлені цілі та отримувати

максимальний прибуток. Сутність ресурсного потенціалу полягає в наявності і використанні різних видів ресурсів організації.

Оцінка ресурсного потенціалу є важливим етапом для розвитку бізнесу. Цей процес передбачає аналіз наявних ресурсів та їх використання, визначення можливостей їх розвитку та прогнозування їхнього впливу на економіку та соціальну сферу.

Оцінювання використання ресурсного потенціалу дозволяє проаналізувати ефективність його використання, а також отримати інформацію щодо результатів діяльності, виявити резерви, оцінити шляхи підвищити ефективність діяльності організації та спрогнозувати, а також сформулювати організаційно-управлінські рішення.

РОЗДІЛ 2

ДОСЛІДЖЕННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

2.1. Організаційно-економічна характеристика ПП «Агрон»

Об'єктом даного дослідження є приватне підприємство «Агрон».

Скорочена назва українською мовою – ПП «Агрон».

Місцезнаходження: «Тернопільська обл., Тернопільський р-н, с. Товстолуг, вул. Промислова, 1» [31].

Приватне агропідприємство провадить господарську діяльність на території Великогаївської територіальної громади.

Агропідприємство «Агрон» є приватним підприємством, що займається сільським господарством та пов'язаною з ним діяльністю. Це фермерське господарство, що займається вирощуванням зернових, овочів, фруктів, тваринництвом або іншою сільськогосподарською продукцією.

Фермерські господарства є важливим елементом розвитку сільського господарства в Україні. Насамперед, фермери є конкурентами великих аграрних компаній, що сприяє розвитку конкуренції на ринку сільськогосподарської продукції та підвищенню якості продукції в цілому. А конкуренція дозволяє споживачам отримувати якісну та екологічно чисту продукцію за доступною ціною.

Крім того, фермерські господарства часто є власниками землі та іншого майна на певних територіях, що дає їм можливість підтримувати місцеві громади через забезпечення робочих місць, сприяння розвитку інфраструктури та ін.

Зазначимо, що фермерські господарства дозволяють розвивати різноманітність вирощування продукції, що забезпечує більш широкий асортимент продукції на ринку. Це важливо для забезпечення потреб

споживачів та різноманітності дієти. Більшість фермерських господарств займаються вирощуванням продукції за органічними технологіями, що дозволяє забезпечити споживачів екологічно чистою та безпечною їжею. Це особливо важливо в контексті зростаючого інтересу споживачів до здорового способу життя та охорони навколишнього середовища.

Тернопільська область розташована в західній частині України та має відмінний природний потенціал для розвитку сільського господарства. Різноманітні кліматичні умови та ґрунти дозволяють фермерам вирощувати різні культури та тваринницьку продукцію. Земельні ресурси вважаються найбільшим багатством області, понад 75,9 % її площі зайнято під сільським господарством.

Загалом область займає одну з найбільших посівних площ в Україні – 62 %, що є одне з кращих, оскільки більша частина земель займає високопродуктивні чорноземи ґрунти та сірі опідзолени. Раціонально використовується вся земля, застосовуються передові агротехніки для підвищення врожайності та підтримки в належному стані ґрунтового капіталу.

За останні роки фермерські господарства Терноп. обл. довели, що вони можуть успішно конкурувати з великими аграрними компаніями та забезпечувати населення якісною та екологічно чистою продукцією. Лише в Терноп. обл. налічують коло 800 фермерських господарств, а також об'єднань підприємців, приватних сільськогосподарських підприємств та кооперативів. Сільське господарство створює 30 % ВВП області, забезпечує сировиною харчову та переробну промисловість, дає змогу експортувати продукцію.

У рослинництві основні культури, що вирощують тернопільські аграрії – озима пшениця, цукр. буряки, картопля, овочі та кормові культури. Однак аграрії навчилися підлаштовуватися під потреби ринку і все більше вирощують сою, ріпак і соняшник.

Приватне агропідприємство набуло статусу юридичної особи з дня держреєстрації у 1999 році. Воно функціонує згідно із законодавством України. Керівником агропідприємства є Наталія Березовська.

Агропідприємство керується у своїй діяльності як законодавством України, що є чинним, так і підзаконними нормативними актами, а також статутом.

ПП «Агрон» розташоване у вигідному географічному та комунікативному розташуванні з хорошим автомобільним сполученням та залізничним. Бізнес-процеси на підприємствах регулюються Статутом, документами-регламентами, договорами оренди землі та майна, договорами на постачання матеріально-технічних ресурсів та відвантаження готової с-г продукції.

Природно-кліматичні умови на території господарства загалом сприятливі для сільськогосподарського виробництва, для вирощування с-г культур на основі регіональної агротехніки. Загалом кліматичні умови регіону характеризуються м'яким континентальним кліматом, недостатньою вологістю та ґрунтами, придатними для продуктивного вирощування сільськогосподарських культур, а саме: луговими чорноземами з середньо-суглинковими ґрунтами.

Діяльність сільськогосподарського підприємства здійснюється на основі та за рахунок власного майна й орендованого, земельних паїв, орендованих земель, що належать жителям на праві приватної власності.

Земельний банк ПП «Агрон» було збільшено до 4000 га [31]. Ці земельні ресурси повністю використовуються на підприємстві. Земля використовується для господарських допоміжних споруд (ангари, склади, адміністративні будівлі тощо), а також для вирощування зернових культур (крім рису), бобових та інших сільськогосподарських культур.

Основною метою діяльності приватного агропідприємства «Агрон» є вирощування й реалізація агрокультур, зокрема, буряк, кукурудза, озима пшениця та яра, соя, ріпак, ярий ячмінь, горох.

Крім зазначеного, сільськогосподарське підприємство може провадити іншу діяльність, не заборонену законодавством. ПП «Агрон» займається переробкою, зберіганням, транспортуванням чи іншою діяльністю, що пов'язана з сільським господарством.

Згідно із довідкою з ЄДРПОУ приватне агропідприємство провадить види діяльності, що подано на рис. 2.1.

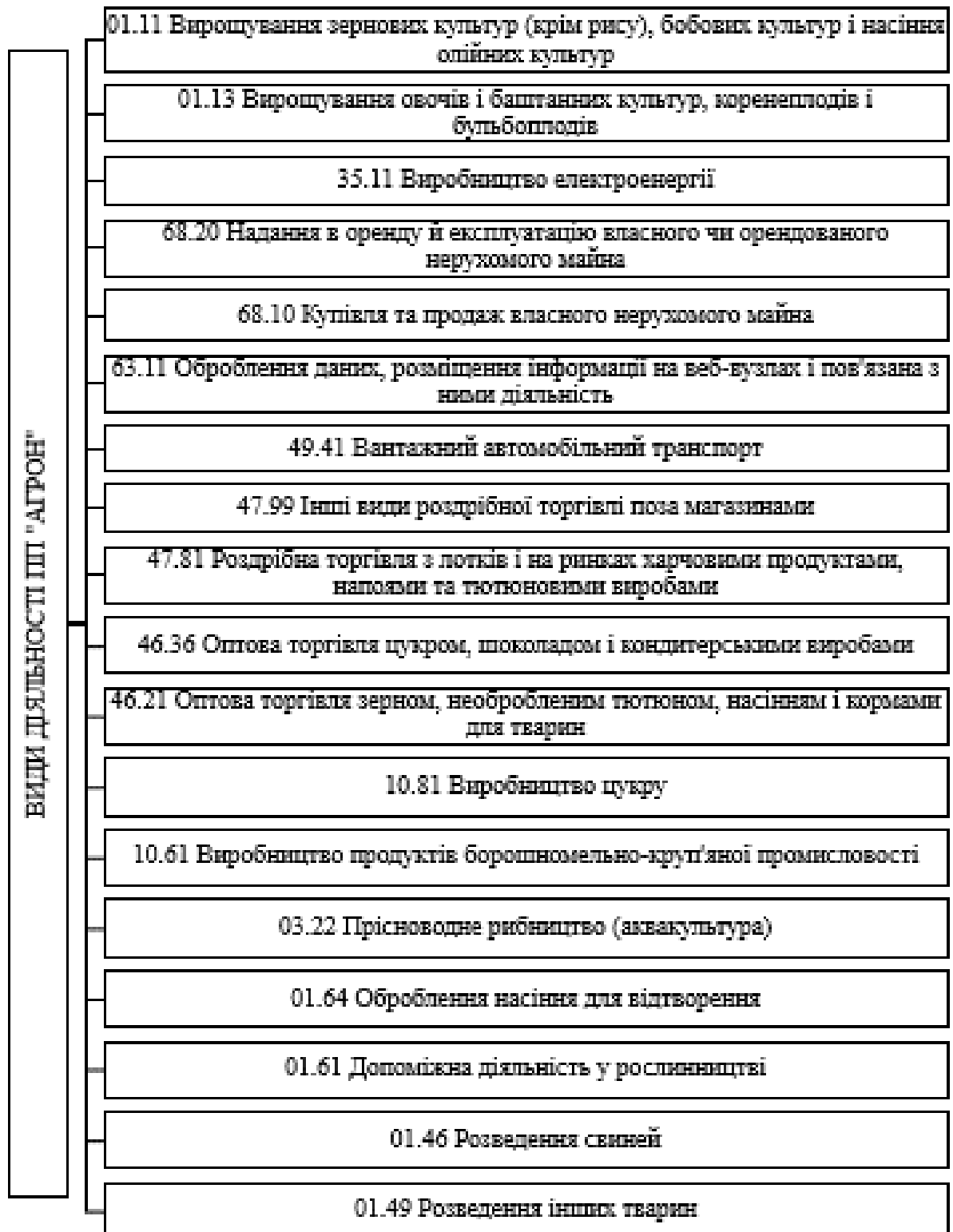

Рис. 2.1. Види діяльності ПП «Агрон»

Примітка. Побудовано на основі інформації аграрного підприємства.

Основною культурою агропідприємства «Агрон» є цукровий буряк. «У когось кукурудза, а у мене буряк, культура № 1. Відколи я працюю, не було жодного року, щоб я буряк вилучав із сівозміни. Це завжди окупалося, я не знаю, хто там і що вони думають» [48], – зазначає Юрій Березовський. Вирощують також озиму пшеницю й яру, ярий ячмінь, ріпак, сою, кукурудзу, буряк. У них і перший урожай гороху.

Україна відома своїм розвиненим бджільництвом. За даними Міністерства аграрної політики та продовольства України, на сьогоднішній день в Україні діє більше 400 тисяч пасік, які виробляють на рік понад 70 тисяч тонн меду [29].

Українські бджолярі відомі своїми високими технологіями ведення пасік. Вони використовують сучасне обладнання та технології, які дозволяють виробляти мед високої якості. Багато українських бджолярів також виробляють інші продукти, такі як бджолиний віск, пилок, прополіс та маточне молочко.

Українське бджільництво є досить прибутковою галуззю сільського господарства. У приватному агропідприємстві «Агрон» в 1000 вуликів проживає близько 350 бджолосімей [31]. Їх високоякісний мед користується великою популярністю в торговій мережі Тернопільської області.

У світі Україна є однією з найбільших експортерів меду. Найбільші ринки збуту українського меду – країни ЄС, Азії та Близького Сходу.

Проте, українське бджільництво стикається з рядом викликів та проблем, зокрема забрудненням довкілля, зниженням популяції бджіл, епідеміями та конкуренцією з боку імпортованого меду. Уряд України приймає різноманітні заходи для підтримки бджільництва та забезпечення його сталого розвитку, зокрема шляхом надання фінансової та технічної підтримки бджолярам.

Агропідприємство відповідно до законодавства України є юридичною особою, володіє самостійним балансом, власними основними та оборотними коштами, поточним й іншими рахунками в банках, круглою печаткою із

зазначенням найменування, товарного знака, інші реквізити.

У складі приватного агропідприємства «Агрон» знаходиться (рис. 2.2):

- фермерське господарство Березовського, котре розпочало своє функціонування у 1993 році;
- «сервісний центр для техніки;
- власна метеостанція;
- міні-хлібопекарня для потреб господарства» [31].

Рис. 2.2. Склад приватного підприємства «Агрон»

Примітка. Побудовано автором.

Професійна діяльність в агропідприємстві здійснюється на підставі трудових контрактів чи договорів відповідно до трудового законодавства України, що є чинним, а також цивільно-правових договорів.

Сільськогосподарське підприємство – власник майна засновника, виробленої у процесі господарської діяльності продукції, одержаного доходу та іншого майна, що набуто з не заборонених законом причин.

Джерелами створення активів і коштів сільськогосподарського підприємства є:

- 1) грошовий та речовий внесок засновника;
- 2) прибуток, отриманий від реалізації продукції (робіт, послуг) чи інших видів господарської діяльності;
- 3) кредити банків, інших кредиторів;

- 4) капітальні інвестиції;
- 5) дотація з бюджету;
- 6) купівля майна у фізичних осіб та юридичних;
- 7) пожертви та пожертвування на благодійні цілі юридичних осіб та фізичних.

Щоб забезпечити ефективне функціонування організацій необхідно економічно грамотно управляти діяльністю, що значною мірою визначається вмінням аналізувати її. Комплексне аналізування дозволяє вивчати тенденції розвитку, всебічно та систематично вивчати фактори зміни результатів діяльності, обґрунтовувати бізнес-плани чи управлінські рішення, контролювати їхнє виконання, визначати резерви підвищення ефективності, результати діяльності та їх чутливість до управлінських впливів, стратегія економічного розвитку.

У табл. 2.1 представлено основні економічні показники ПП «Агрон».

Дослідження основних показники діяльності приватного агропідприємства показало зростання чистого доходу (виручки) у 2022 р. на 32,23 % (42361 тис. грн) порівняно із 2020 р. та на 10,16 % (16026 тис. грн) порівняно із 2021 р. Крім того, відбулося зростання чистого доходу і у 2021 р. на 20,04 % (26335 тис. грн) порівняно із 2020 р.

Аналізування діяльності ПП «Агрон» показало, що інші операційні доходи у 2022 р. зросли на 21,77 % (15,365 млн. грн) порівняно із 2020 р. та на 19,40 % (13,966 млн. грн) порівняно із 2021 р. При цьому зростання інших операційних доходів у 2021 р. на 1,98 % (1399 тис. грн) порівняно із 2020 р.

Інші доходи ПП «Агрон» у 2022 р. зросли майже на 5,7 млн. грн порівняно із 2020 р. та на 19,40 % (13,966 млн. грн) порівняно із 2021 р. Зросли у 2021 р. інші доходи порівняно із 2020 р. на 2,7 млн. грн.

Зазначимо, що так само із зміною рівня доходу від реалізації зросла і собівартість продукції у 2022 р. на 14,08 % (15864 тис. грн) порівняно із 2020 р. та на 76,52 % (3004 тис. грн) порівняно із 2021 р. А у 2021 р. зростання чистого доходу порівняно із 2020 р. склало 771 тис. грн (0,68 %).

Таблиця 2.1

Основні техніко-економічні показники діяльності ПП «Агрон»

(тис. грн)

№	Найменування показника	Роки			Відхилення					
		2020	2021	2022	2021р. до 2020р.		2022р. до 2021р.		2022р. до 2020р.	
					абсолютне, ±	відносне, %	абсолютне, ±	відносне, %	абсолютне, ±	відносне, %
1	Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	131441	157776	173802	26335	20,04	16026	10,16	42361	32,23
2	Собівартість реалізованої продукції	112662	113433	128526	771	0,68	15093	13,31	15864	14,08
3	Валовий прибуток (збиток)	18779	44343	45276	25564	136,13	933	2,10	26497	141,10
4	Інші операційні доходи	70578	71977	85943	1399	1,98	13966	19,40	15365	21,77
5	Адміністративні витрати	5192	5632	5268	440	8,47	-364	-6,46	76	1,46
6	Витрати на збут	3604	2095	4916	-1509	-41,87	2821	134,65	1312	36,40
7	Інші операційні витрати	57429	38375	61265	-19054	-33,18	22890	59,65	3836	6,68
8	Фінансовий результат від операційної діяльності, прибуток (збиток)	23132	70218	59770	47086	203,55	-10448	-14,88	36638	158,39
9	Інші доходи	1235	3926	6930	2691	217,89	3004	76,52	5695	461,13
10	Фінансові витрати	6786	5845	11262	-941	-13,87	5417	92,68	4476	65,96
11	Інші витрати	3813	1438	4169	-2375	-62,29	2731	189,92	356	9,34
12	Чистий прибуток (збиток)	13768	66861	51269	53093	385,63	-15592	-23,32	37501	272,38

Примітка. Складено на основі даних агропідприємства.

Позитивна тенденція збільшення виручки, тобто доходу від реалізації пр-ції обумовлює прибутковість діяльності приватного агропідприємства. Так, у 2022 р. чистий прибуток зріс на 37,501 млн. грн порівняно із 2020 р. Хоча порівняно із 2021 р. чистий прибуток у 2022 р. зменшився на 15,6 млн. грн. Зауважимо, що у 2021 р. чистий прибуток приватного агропідприємства «Агрон» становив майже 66,9 млн. грн, що на 53,1 млн. грн більше аніж у 2020 р.

Як бачимо, приватне підприємство «Агрон» є стабільне й прибуткове агропідприємство. Дані показують, сільськогосподарське підприємство – успішне агропідприємство, що має стабільні фінансові результати.

Приватне агропідприємство «Агрон» з 2021 року є учасник вітчизняного ринку відновлюваної енергетики як незалежний виробник електроенергії з відновлюваних джерел енергії (ВДЕ). Підприємство управляє 1 сонячною електростанцією (на даху) в Терноп. обл. з потужністю 0,74 МВт. Електростанцію було введено в експлуатацію в 2021 році.

Електроенергія, вироблена приватним агропідприємством, закуповується Гарантованим споживачем за зеленим тарифом. За підсумками 2020 року електростанцією вироблено 0,0 млн кВт/год. «зеленої» електроенергії.

Дахова сонячна електростанція розташована в західній частині України – Терноп. р-н, Терноп. обл., Україна. ПП «Агрон» є юридичною особою, що відповідальна за експлуатацію електростанції. Агропідприємство отримало ліцензію на виробництво електроенергії 17 листопада 2021 р. та отримала зелений тариф у розмірі 11,55 євроцентів у гривневому еквіваленті.

2.2. Аналіз ресурсного потенціалу аграрного підприємства

Ефективність і стійкість організацій сучасного вітчизняного АПК залежать не стільки від наявності та стану їх ресурсів забезпечення, скільки від їх стану, участі у виробництві та динаміки оновлення.

Ресурсний потенціал є основною матеріально-технічною базою підприємства, і від його стану залежить як якість і вартість продукції, так і рівень розвитку конкретної території, особливо сільської.

Ресурсне забезпечення кожного окремого підприємства визначає ресурсне забезпечення агропромислового комплексу держави в цілому.

Класифікація аграрних виробничих ресурсів подано на рис. 2.3.

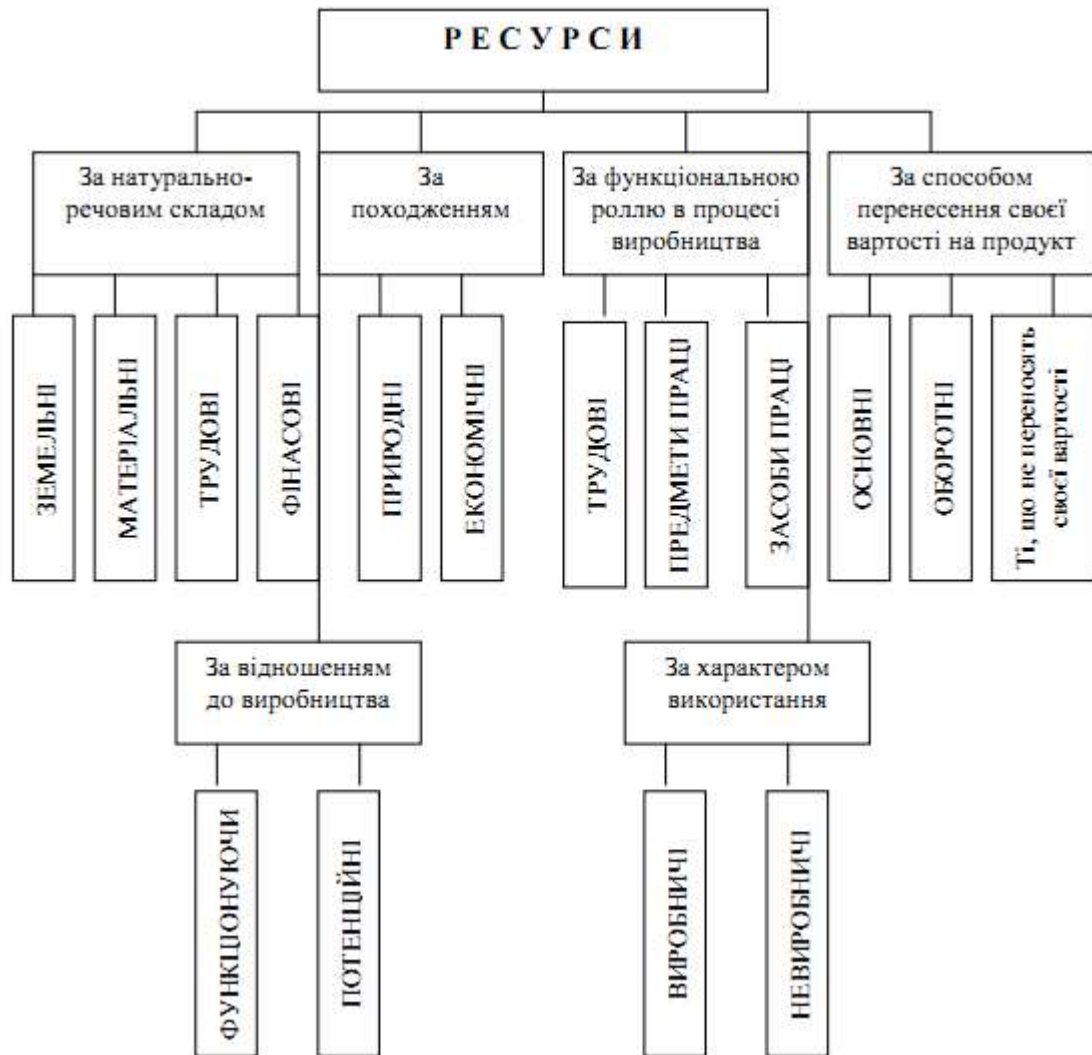

Рис. 2.3. Класифікація аграрних виробничих ресурсів

Примітка. Наведено на основі [44].

Вважаємо, що ресурсний потенціал досліджуваного агропідприємства «Агрон» формують такі ресурси: земельні ресурси, основний капітал й оборотний, людські ресурси.

Наведемо загальну характеристику ресурсів ПП «Агрон» у табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Ресурсна структура ПП «Агрон»

Показники	Роки			Абсолютні зміни (+, -)		
	2020	2021	2022	2021р. до 2020 р.	2022р. до 2021 р.	2022р. до 2020 р.
Основні засоби, тис. грн	73440	82510	103603	+9070	+21093	+30163
Довгострокові біологічні активи	354	532	863	+178	+331	+509
Запаси, тис. грн	41343	69518	97950	+28175	+28432	+56607
Грошові кошти, тис. грн	9100	2323	13127	-6777	+10804	+4027
Кількість працівників, осіб	88	87	84	-1	-3	-4

Примітка. Складено на основі даних агропідприємства.

Аналіз даних табл. 2.2 показує динаміку осн. засобів. Так, у 2022 році відбулося зростання осн. засобів майже на 30163 тис. грн у порівнянні із 2020р. та на 21093 тис. грн порівняно із 2021 р. Крім того, у 2021 р. відбулося збільшення осн. зас. на 9070 тис. грн. Збільшення осн. засоб. може свідчити про придбання нерухомості, інвестиції в будівництво або капітальний ремонт. Збільшення вартості осн. засобів може бути результатом інвестиційної діяльності, що оцінюється позитивно. Також збільшення вартості основних засобів може бути наслідком переоцінки.

Якщо на підприємстві не було значного руху ОЗ, їх вартість може дещо знизитися, приблизно до 10 % на рік, тому що нараховується амортизація.

Зростання вартості осн. засоб. свідчить про збільшення ліквідності агропідприємства. Це означає, що воно є прибутковим у довгостроковій перспективі, однак може потребувати певних інвестицій. Збільшення вартості осн. засоб. може бути результатом модернізації, реконструкції, переоцінки [53].

Довгострокові біологічні активи в 2022 році збільшилися на 509 тис. грн порівняно із 2020 р. та на 331 тис. грн порівняно із 2021 р. Зазначимо, що у 2021 р. зросла вартість довгострокових біологічних активів на 178 тис. грн.

У 2021 р. спостерігається зростання запасів на 28,2 млн. грн у порівнянні

з 2020 роком і подальше збільшення у 2022 році на 28,4 млн. грн, що свідчить про позитивну динаміку для приватного агропідприємства.

Готівка є найбільш ліквідним активом і має тенденцію коливатися впродовж коротких періодів часу. Грошові кошти є переважно на банківських рахунках. При цьому, збільшення частки грошових коштів на підприємстві оцінюється позитивно. В аналізованому періоді спостерігається збільшення коштів на 10,8 млн. грн у 2021 р. порівняно із 2020 р. та на 4027 тис. грн у 2022 р. порівняно із 2020 р.

Зміни в чисельності персоналу були досить незначними. За 2021 рік загальна чисельність працівників зменшилася на 1 особу, а за 2022 рік зменшилася на 3 особи порівняно із 2021 р.

Проведемо горизонтальний і вертикальний аналіз осн. зас. досліджуваного приватного агропідприємства в табл. 2.3 і табл. 2.4.

Таблиця 2.3

Горизонтальний аналіз основних засобів ПП «Агрон»

(тис. грн)

Групи основних засобів	Роки			Абсолютні зміни (+, -)		
	2020	2021	2022	2021р. до 2020 р.	2022р. до 2021 р.	2022р. до 2020 р.
Земельні ділянки	20	20	20	0	0	0
Будинки, споруди та передавальні пристрої	23275	30512	33740	+7237	+3228	+10465
Машини та обладнання	44015	45241	64260	+1226	+19019	+20245
Транспортні засоби	6130	6600	5446	+470	-1154	-684
Інструменти, прилади, інвентар (меблі)	0	137	137	+137	0	+137
Разом, в.т.ч.	73440	82510	33740	+9070	+21093	+30163
активна частина основних засобів	50145	51978	69843	+1833	+17865	+19698
пасивна частина основних засобів	23295	30532	33760	+7237	+3228	+10465

Примітка. Складено на основі даних агропідприємства.

З табл. 2.3 бачимо, що у 2022 р. відбулося зростання таких осн. засоб., як «будинки, споруди та передавальні пристрої», машини й обладнання, а також інструменти, прилади, інвентар (меблі). Так, вартість будинків, споруд й передавальних пристроїв у 2022 р. зросла на 10,5 млн. грн порівняно із 2020 р. та на 3228 тис. грн порівняно із 2021 р. У 2021 році вартість збільшилася на 1226 тис. грн порівняно із 2020 р., у 2022 році зростання продовжувалося і вартість машин й обладнання зросла на 19,019 млн. грн порівняно із 2021 р. Зазначимо, що вартість інструментів й приладів у 2022 році зросла на 137 тис. грн порівняно із 2020 р. З іншого боку, інші транспортні засоби скоротилися у 2022 році на 1154 тис. грн порівняно із 2021 р. і на 684 тис. грн порівняно із 2020 р.

Отже, загальна зміна основних засобів є додатною.

Таблиця 2.4

Вертикальний аналіз основних засобів ПП «Агрон»

(%)

Групи основних засобів	Роки			Абсолютні зміни (+, -)		
	2020	2021	2022	2021р. до 2020 р.	2022р. до 2021 р.	2022р. до 2020 р.
Земельні ділянки	0,03	0,02	0,02	-0,01	0	-0,01
Будинки, споруди та передавальні пристрої	31,69	36,98	32,57	+5,29	-4,41	+0,87
Машини та обладнання	59,93	54,83	62,03	-5,10	+7,19	+2,09
Транспортні засоби	8,35	8,00	5,26	-0,35	-2,74	-3,09
Інструменти, прилади, інвентар (меблі)	0,00	0,17	0,13	0,17	-0,03	+0,13
Разом, в.т.ч.	100,00	100,00	100,00	-	-	-
активна частина основних засобів	68,28	63,00	67,41	-5,28	+4,42	-0,87
пасивна частина основних засобів	31,72	37,00	32,59	+5,28	-4,42	+0,87

Примітка. Складено на основі даних агропідприємства.

Збільшення вартості основн. засобів досліджуваного приватного агропідприємства «Агрон» у 2022 році склало 30,2 млн. грн порівняно із 2020 р. та 21,1 млн. грн порівняно із 2021 р.

Також можна помітити, що упродовж 2020-2022 рр. домінує активна частина осн. засобів. А свідчить про те, що агропідприємство має сприятливі можливості для створення продукції. І у 2022 р. відбулося зростання як активної, так і пасивної частин основних засобів на 19,7 млн. грн і 10,5 млн. грн порівняно із 2020 р. та на 17,9 млн, грн і на 3,2 млн. грн порівняно із 2021р.

Вертикальний аналіз (табл. 2.4) показав, що в загальній вартості основних засобів у 2022 р. переважають машини та обладнання (62,03 %), що на 7,19 % більше порівняно із 2021 р. та на 2,09 % більше порівняно із 2022 р.

У 2022 році найменшу частку займають інструменти, інвентар (0,13 %), що на 0,03 % менше порівняно із 2021 р. та на 0,13 % більше аніж у 2020 р.

Будівлі становлять 32,57% від загального обсягу основних засобів. На транспортні засоби припадає 5,26 % від загальної вартості.

Також з результатів табл. 2.4 видно, що найбільшу частину упродовж 2020-2022 рр. займає активна частина осн. зас-в. Так, у 2022 році ця частка складала 67,41 %, що на 4,42 % більше порівняно із 2021 р. та на 0,87 % менше порівняно із 2020 р.

Склад та структуру основних засобів у 2022 році наведемо на рис. 2.4.

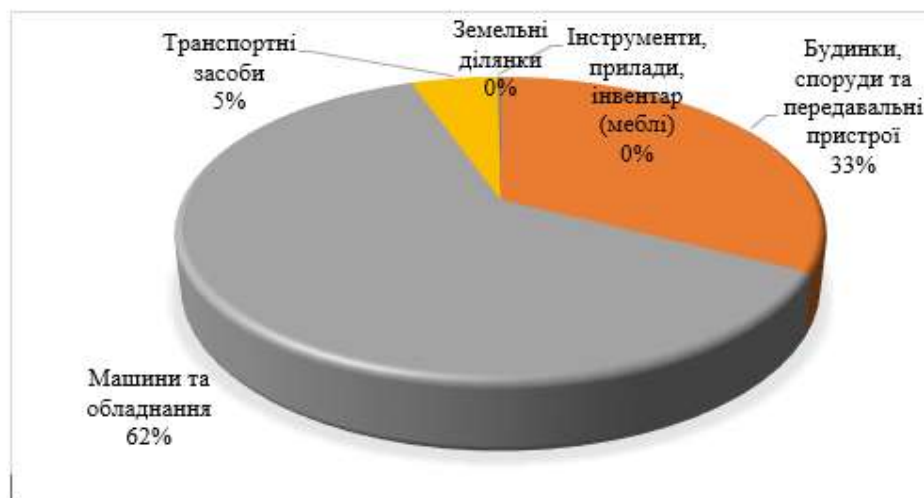

Рис. 2.4. Структура основних засобів ПП «Агрон»

Примітка. Побудовано автором.

Проведення аналізу структури, наявність стану та руху основних засобів допомагає зробити висновки про те, наскільки досліджуване агропідприємство забезпечено необхідним обладнанням, будівлями, машинами.

Для розрахунку показників руху основних засобів ПП «Агрон» використовуємо дані, що представлені в табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Попередні дані для оцінки руху основних засобів ПП «Агрон»

(тис. грн)

Показники	Позначення	Роки			Абсолютні зміни (+, -)		
		2020	2021	2022	2021р. до 2020 р.	2022р. до 2021 р.	2022р. до 2020 р.
Вартість основних засобів на початок року	$ВОЗ_{поч}$	71184	73440	82510	+2256	+9070	+11326
Вартість основних засобів на кінець року	$ВОЗ_{кін}$	73440	82510	103603	+9070	+21093	+30163
Вартість основних засобів, що надійшли за рік	$B_{надх}ОЗ$	22631	26839	36523	+4208	+9684	+13892
Вартість основних засобів, що вибули за рік	$B_{виб}ОЗ$	2234	2348	543	+114	-1805	-1691
Сума нарахованої амортизації	$Аморт$	18141	15421	14887	-2720	-534	-3254

Примітка. Складено на основі даних агропідприємства.

Проведемо аналіз руху основних засобів використовуючи формули:

1) к-нт надходження ($K_{надх}$):

$$K_{надх} = B_{надх}ОЗ / ВОЗ_{кін} * 100\%, \quad (2.1)$$

2) к-нт вибуття ($K_{виб}$):

$$K_{виб} = B_{виб}ОЗ / ВОЗ_{поч} * 100\%, \quad (2.2)$$

3) к-нт приросту ($K_{прир}$):

$$K_{прир} = (B_{надхОЗ} - B_{вибОЗ}) / BOЗ_{поч} * 100\%, \quad (2.3)$$

Результати проведеного аналізу руху основних засобів ПП «Агрон» подамо у табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Оцінки руху основних засобів ПП «Агрон»

Показники	Роки			Абсолютні зміни (+, -)		
	2020	2021	2022	2021р. до 2020 р.	2022р. до 2021 р.	2022р. до 2020 р.
коефіцієнт надходження	30,82	32,53	35,25	+1,71	+2,72	+4,44
коефіцієнт вибуття	3,14	3,20	0,66	+0,06	-2,54	-2,48
коефіцієнт приросту	28,65	33,35	43,61	+4,69	+10,26	+14,95

Примітка. Розраховано на основі даних агропідприємства.

Аналіз показує, що у 2022 році зріс коефіцієнт приросту ОЗ на 10,26 в.п. порівняно із 2021 р. та на 14,95 в.п. порівняно із 2020 р. Також помітна зміна показника надходження ОЗ у 2022 році. Він збільшився на 2,72 в.п. порівняно із 2021 р. та на 4,44 в.п. порівняно із 2020 р. Крім того, спостерігається зменшення вибуття основних засобів. Так, у 2022 році коефіцієнт вибуття зменшився на 2,54 в.п. порівняно із 2021 р. та на 2,48 в.п. порівняно із 2020 р. Це дозволяє зробити висновок про те, що в агропідприємстві «Агрон» відбувається збільшення вартості ОЗ. Зростання свідчить про посилення майнового потенціалу агропідприємства.

При аналізі технічного стану ОЗ визначимо такі показники:

1) к-нт зносу ($K_{знос}$):

$$K_{знос} = Аморт / BOЗ_{поч} * 100\%, \quad (2.4)$$

2) к-нт придатності ($K_{прид}$):

$$K_{прид} = (BOЗ_{поч} - Аморт) / BOЗ_{поч} * 100\%, \quad (2.5)$$

3) к-нт інтенсивності оновлення ($K_{оновл}$):

$$K_{оновл} = B_{вибОЗ} / B_{надхОЗ} * 100\%, \quad (2.6)$$

Результати проведеного аналізу технічного стану ОЗ ПП «Агрон» подамо у табл. 2.7.

Таблиця 2.7

Аналіз технічного стану основних засобів ПП «Агрон»

Показники	Роки			Абсолютні зміни (+, -)		
	2020	2021	2022	2021р. до 2020 р.	2022р. до 2021 р.	2022р. до 2020 р.
коефіцієнт зносу	25,48	21,00	18,04	-4,49	-2,96	-7,44
коефіцієнт придатності	74,52	79,00	81,96	+4,49	+2,96	+7,44
коефіцієнт оновлення	9,87	8,75	1,49	-1,12	-7,26	-8,38

Примітка. Розраховано на основі даних агропідприємства.

Аналіз показує, що технічний стан ОЗ агропідприємства «Агрон» високий, оскільки норма зносу в 2022 році знизилася на 7,44 % порівнянні з 2020 р. і склала 18,04 %. При цьому коефіцієнт придатності зріс прямо пропорційно і за 2022 рік склав 81,96 %.

Виходячи з даних, зробимо висновок, що агропідприємство «Агрон» зацікавлене в модернізації наявного обладнання. Діяльність здійснюється на сучасному та модернізованому обладнанні. Оновленням ОЗ є діяльність, що полягає в заміні застарілих, зношених засобів праці на більш сучасні та технологічні..

Проведемо аналіз забезпеченості агропідприємства «Агрон» матеріальними ресурсами, використовуючи дані табл. 2.8.

Таблиця 2.8

Аналіз стану запасів матеріальних ресурсів ПП «Агрон»

(тис. грн)

Показники	Роки			Абсолютні зміни (+, -)		
	2020	2021	2022	2021р. до 2020 р.	2022р. до 2021 р.	2022р. до 2020 р.
Сировина і матеріали	8170	4386	2017	-3784	-2369	-6153
Паливо	2232	4337	2708	+2105	-1629	+476
Будівельні матеріали	791	18	21189	-773	+21171	+20398
Запасні частини	1329	2017	3025	+688	+1008	+1696

Примітка. Складено на основі даних агропідприємства.

Як бачимо, агропідприємство має матеріальну базу, достатню для успішного функціонування. Це свідчить про наявність всього необхідного для успішної та ефективної роботи.

Аналіз ефективності використання матеріальних ресурсів агропідприємства «Агрон» представлені в табл. 2.9.

Таблиця 2.9

Аналіз ефективності використання матеріальних ресурсів ПП «Агрон»

Показники	Роки			Абсолютні зміни (+, -)		
	2020	2021	2022	2021р. до 2020 р.	2022р. до 2021 р.	2022р. до 2020 р.
1. Обсяг виробленої продукції, тис. грн	131441	157776	173802	+26335	+16026	+42361
2. Матеріальні затрати, тис. грн	61956	62434	75881	+478	+13447	+13925
3. Матеріаловіддача, тис. грн (стр.1 / стр.2)	2,12	2,53	2,29	+0,41	-0,24	+0,17
4. Матеріаломісткість, тис. грн (стр.2 / стр.1)	0,47	0,40	0,44	-0,08	+0,04	-0,03

Примітка. Складено на основі даних агропідприємства.

Як видно з табл. 2.9, обсяг виробництва у 2022 р. перевищує на 16,026 млн. грн (10,16 %) порівняно із 2021 р. та на 42,4 млн. грн (32,23 %) порівняно із 2020 р.

За рахунок збільшення обсягів виробництва вартість матеріалів зросла на 13,5 млн. грн (21,54 %) порівняно із 2021 р. та на 13,9 млн. грн (22,48 %) порівняно із 2020 р.

Загальновідомо, що матеріаловіддача характеризує виробництво продукції на 1 грн матеріальних витрат, тобто скільки продукту виробляється на кожну гривню витрачених матеріальних ресурсів. З табл. 2.9 бачимо, що на 1 грн виробництва матеріальні витрати складають 2,29 тис. грн. Також видно, що матеріаловіддача зросла на 7,96 % за рахунок збільшення обсягу виробництва.

Матеріаломісткість є зворотним показником матеріаловіддачі. Він

характеризує величину матеріальних витрат на 1 гривню продукції. Так на 1 грн виробленої продукції 0,44 тис. грн становлять матеріальні витрати. Цей коефіцієнт порівняно з 2020 роком зріс на 10,33 % та на 7,38 % зменшився порівняно із 2021 роком.

Як бачимо в ПП «Агрон» матеріаловіддача зросла, а матеріаломісткість зменшилася. Така ситуація означає більш ефективне використання матеріальних ресурсів. Підвищення матеріаловіддачі призводить до відносної економії матеріалів і збільшення обсягу продукції.

Дослідження діяльності приватного агропідприємства «Агрон» показало, що робота з персоналом на агропідприємстві ведеться систематично. Це і розробка стратегій управління, спрямованих на мотивацію персоналу, а також забезпечення соціальних гарантій, внутрішнє навчання працівників, співпраця із закладами з метою підготовки кадрового резерву.

Успіх приватного агропідприємства «Агрон» нерозривно пов'язаний з успіхом її співробітників. Зауважимо, що робота повинна приносити відчуття задоволення і безпеки, а винагорода повинна бути гідною і адекватною трудовому внеску працівника. Умови праці є безпечними та комфортними. Інформація щодо оплати праці в ПП «Агрон» наведено в табл. 2.10.

Таблиця 2.10

Аналіз оплати праці в ПП «Агрон»

(тис. грн)

Показники	Роки			Абсолютні зміни (+, -)		
	2020	2021	2022	2021р. до 2020 р.	2022р. до 2021 р.	2022р. до 2020 р.
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>
Фонд оплати праці	13118,7	15709,3	14886,7	2590,6	-822,6	1768,0
Фонд основної заробітної плати	10306,0	11658,5	11954,6	1352,5	296,1	1648,6
Фонд додаткової заробітної плати	2812,7	4050,8	2932,1	1238,1	-1118,7	119,4
Надбавки та доплати до тарифних ставок	1000,6	1450,1	1537,0	449,5	86,9	536,4
Премії та винагороди	983,3	1525,8	153,6	542,5	-1372,2	-829,7

Продовження табл. 2.10

1	2	3	4	5	6	7
Виплати, пов'язані з індексацією заробітної плати	81,7	58,7	211,9	-23,0	153,2	130,2
Оплата за невідпрацьований робочий час	747,1	1016,2	729,6	269,1	-286,6	-17,5

Примітка. Складено на основі даних агропідприємства.

Розглянемо ефективність використання трудових ресурсів ПП «Агрон». Вихідні дані представлені в табл. 2.11.

Таблиця 2.11

Вихідні дані для аналізу руху персоналу ПП «Агрон»

Показники	Роки			Абсолютні зміни (+, -)		
	2020	2021	2022	2021р. до 2020 р.	2022р. до 2021 р.	2022р. до 2020 р.
Середньооблікова кількість працівників	88	87	84	-1	-3	-4
Кількість працівників, які пропрацювали рік	83	84	78	+1	-6	-5
Прийнято на роботу	5	1	8	-4	+7	+3
Вибуло	5	3	13	-2	+10	+8
в т.ч. за власним бажанням	5	3	13	-2	+10	+8

Примітка. Складено на основі даних агропідприємства.

Результати проведеного аналізу руху персоналу ПП «Агрон» подамо у табл. 2.12.

У 2022 році в ПП «Агрон» зафіксовано зростання оборотності з прийняття на 8,37 в.п. порівняно із 2021 р. Коефіцієнт обороту кадрів зі звільнення у 2022 р. зріс на 9,79 в.п. порівняно із 2020 р. Плинність кадрів у 2022 році зафіксована на рівні 15,48 %. Зазначимо, що оптимальним значенням плинності кадрів є 5 %. Тому для досліджуваного агропідприємства це майже втричі менше. Це може бути результатом оптимізації трудових ресурсів під впливом зовнішніх факторів в умовах економічної кризи.

Таблиця 2.12

Аналіз руху персоналу ПП «Агрон»

Показники	Роки			Абсолютні зміни (+, -)		
	2020	2021	2022	2021р. до 2020 р.	2022р. до 2021 р.	2022р. до 2020 р.
коефіцієнт обороту кадрів з прийняття	5,68	1,15	9,52	-4,53	+8,37	+3,84
коефіцієнт обороту кадрів зі звільнення	5,68	3,45	15,48	-2,23	+12,03	+9,79
коефіцієнт плинності кадрів	5,68	3,45	15,48	-2,23	+12,03	+9,79
коефіцієнт постійності кадрового складу	94,32	96,55	92,86	+2,23	-3,69	-1,46

Примітка. Розраховано на основі даних агропідприємства.

Рівень постійності кадрового складу упродовж 2020-2022 рр. залишається на високому рівні, що свідчить про стабільність трудових ресурсів ПП «Агрон».

Проаналізувавши рух трудових ресурсів агропідприємства у 2020-2022 рр. можна сказати, що не завжди оборот вибуття не перевищує оборот приймання. В аналізованому періоді серед загальної кількості вибувших був значний відсоток працівників, які звільнилися за власним бажанням, що вплинуло на плинність кадрів та негативно вплинуло на результати діяльності агропідприємства.

Висновки до розділу 2

Об'єктом дослідження є приватне підприємство «Агрон», що займається сільським господарством та пов'язаною з ним діяльністю. Це фермерське господарство, що займається вирощуванням зернових, овочів, фруктів, тваринництвом або іншою сільськогосподарською продукцією. Основною культурою агропідприємства «Агрон» є цукровий буряк.

Приватне підприємство «Агрон» є стабільне й прибуткове

агропідприємство. Дані показують, сільськогосподарське підприємство – успішне агрорпідприємство, що має стабільні фінансові результати.

Приватне агрорпідприємство «Агрон» з 2021 року є учасник вітчизняного ринку відновлюваної енергетики як незалежний виробник електроенергії з відновлюваних джерел енергії.

РОЗДІЛ 3

МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ РЕСУРСНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ АГРОПІДПРИЄМСТВА

Аграрні підприємства є важливим фактором стійкого розвитку території, оскільки впливають на економічний, соціальний та екологічний розвиток регіону. Так, аграрні формування є важливим джерелом доходів для території, забезпечуючи робочі місця для місцевого населення, сприяючи розвитку малих підприємств та середніх у супутніх галузях, та збільшуючи обсяги податкових надходжень до бюджету. Сільськогосподарські підприємства відіграють важливу роль у розвитку інфраструктури, зокрема, дороги, комунікації та інші об'єкти, що забезпечують зручний доступ до ринків та інших послуг. Вони забезпечують місцевій громаді доступ до продуктів харчування, які є важливим джерелом здорового харчування. Агропідприємства є одними з найбільших організацій у більшості країн світу, що забезпечують населення продуктами харчування. Крім того, агропідприємство може бути викликане до відповідальності за збереження та охорону навколишнього середовища, зокрема, за забезпечення сталого використання природних ресурсів, вирощування здорової продукції та зниження викидів шкідливих речовин у повітря та воду.

Отже, агропідприємства значно впливають на розвиток сільських територій, бо їх діяльність пов'язана з використанням природних ресурсів: землі, повітря, води та інших.

Зазначимо, що досягнення високих стабільних економічних показників забезпечує ресурсний потенціал, що включає сукупність усіх матеріальних ресурсів і нематеріальних. При цьому важливо розуміти, що ресурсний потенціал регіону в цілому або окремого агропідприємства включає не тільки ресурси, що використовуються в даний момент, а й ресурси, які перебувають у стані відповідальності. Сталий розвиток підприємств агропромислового комплексу визначається багатьма факторами, сировинний потенціал – лише

один із них.

Зазначимо, що збільшення ресурсного потенціалу агропідприємства позитивно вплине на розвиток території, забезпечивши економічний розвиток, соціальну підтримку та збереження навколишнього середовища.

Уміле управління ресурсами є запорукою успішного функціонування підприємства. Однак, управління ресурсним потенціалом агропідприємств є складним завданням, особливо у сучасних умовах економічної нестабільності й конкуренції на ринку.

Управління ресурсним потенціалом організації – це процес планування, організування та координації різних видів ресурсів (людських, матеріальних, фінансових, інформаційних) з метою досягнення стратегічних цілей організації.

На думку фахівців, управління ресурсним потенціалом агропідприємств має починатися з оцінки ресурсів (як задіяних у виробництві, так і потенційних). Важливим вектором управлінської політики має стати прогноз результатів діяльності на найближчу перспективу й віддалену, визначення оптимальних пропорцій залучених і потенційних ресурсів.

Основні етапи управління ресурсним потенціалом організації представимо на рис. 3.1.

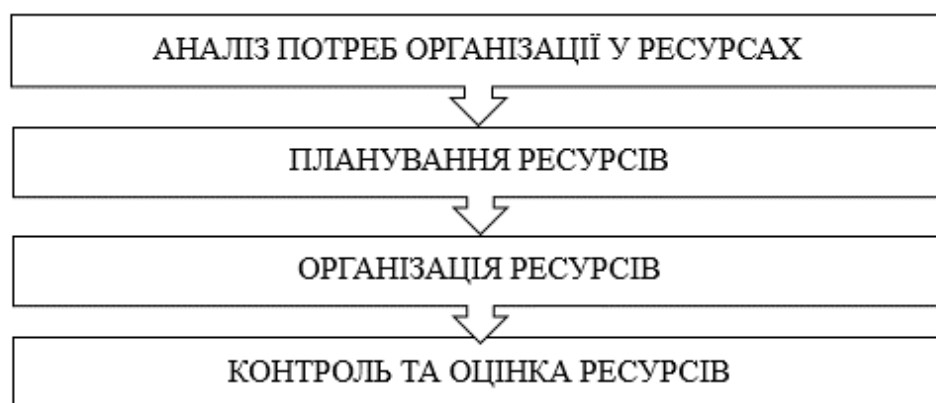

Рис. 3.1. Етапи управління ресурсним потенціалом організації

Примітка. Побудовано автором.

Для аналізу потреб у ресурсах проводять аналіз зовнішнього середовища й внутрішнього, оцінюють поточний стан ресурсів, їх потенціал. При

плануванні ресурсів на основі аналізу потреб розробляють плани залучення ресурсів й використання, визначають стратегічні завдання й тактичні. Організація ресурсів включає відбір, підготовку та розміщення працівників, закупівлю та управління матеріальними й фінансовими ресурсами, організацію інформаційної інфраструктури. Регулярний контроль за використанням ресурсів та оцінка результатів дозволяють вчасно коригувати плани та стратегії, підвищити ефективність використання ресурсів.

Зазначимо, що ефективність використання ресурсного потенціалу приватного агропідприємства «Агрон» зумовлюється впливом низки факторів, зокрема, факторів формування ресурсного потенціалу й факторів ефективного використання ресурсного потенціалу (рис. 3.2).

Рис. 3.2 Фактори формування та використання ресурсного потенціалу

Зауважимо, що успішне управління ресурсним потенціалом потребує забезпечення балансу між різними видами ресурсів, а також врахування стратегічних й тактичних потреб організації в ресурсах на довгострокову й короткострокову перспективу.

Для того, щоб організація успішно функціонувала, а її ресурси були максимально пущені в обіг, необхідно особливу увагу приділяти механізмам управління.

Механізм управління ресурсним потенціалом агропідприємства включає комплекс заходів й стратегій, спрямованих на оптимізацію використання ресурсів, збільшення прибутковості. Основні складові цього механізму представлені на рис. 3.3.

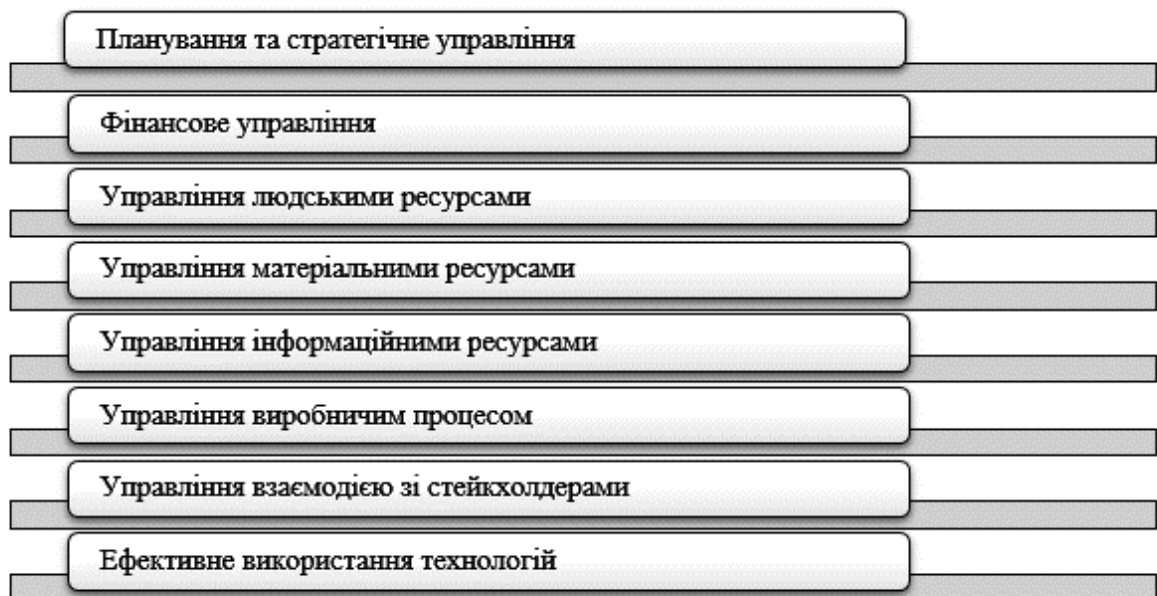

Рис. 3.3. Механізм управління ресурсним потенціалом аграрного підприємства

Примітка. Побудовано автором.

Планування та стратегічне управління є важливим елементом механізму управління ресурсним потенціалом агропідприємства, оскільки ці елементи дозволяють визначати мету й напрями розвитку, а також планувати дії для досягнення цих цілей. Управління ресурсним потенціалом агропідприємства передбачає розробку довгострокової стратегії, яка враховує поточний стан

ринку, конкурентну ситуацію та потенційні можливості агропідприємства. Планування виконання стратегії допомагає досягти поставлених цілей та визначити оптимальний розподіл ресурсів. Стратегічне управління передбачає аналіз внутрішнього та зовнішнього середовищ агропідприємства, визначення конкурентних переваг та недоліків, розробку стратегій й планів реалізації. Це дозволяє менеджменту прогнозувати майбутні тенденції та планувати свої дії на основі цих прогнозів, що підвищує ефективність використання ресурсів й дозволяє досягати поставлених цілей. Планування як важливий елемент механізму управління ресурсним потенціалом агропідприємства дозволяє планувати використання ресурсів на різних етапах діяльності агропідприємства. Планування допомагає забезпечити наявність необхідних ресурсів на кожному етапі діяльності, що дозволяє агропідприємству ефективніше використовувати свій ресурсний потенціал.

Фінансове управління є важливим елементом механізму управління ресурсним потенціалом агропідприємства, оскільки фін. ресурси є одним з ключових ресурсів. Фінансове управління дозволяє планувати та контролювати витрати, максимізувати прибуток, ефективно використовувати фінансові ресурси. Основні завдання фінансового управління на агропідприємстві полягають у забезпеченні фінансової стабільності, максимізації прибутку, оптимізації витрат. Для досягнення цих завдань необхідно розробити ефективну фінансову стратегію, реалізувати її на практиці. Фінансова стратегія націлена на забезпечення стійкої фінансової бази агропідприємства, зокрема, забезпечення достатнього рівня ліквідності, контролю над витратами та оптимізації бюджету. Ефективне фінансове управління також передбачає планування й контроль за витратами на кожному етапі діяльності агропідприємства. Це дозволяє ефективніше використовувати фінансові ресурси й підвищити ефективність використання інших ресурсів. Крім того, фінансове управління також включає у себе планування та контроль за фінансовими ризиками, що можуть виникнути на агропідприємстві. Правильне управління ризиками дозволяє зменшити можливі втрати та

збільшити ефективність використання фін. ресурсів.

Управління людськими ресурсами є надзвичайно важливим елементом механізму управління ресурсним потенціалом агропідприємства, оскільки успішність діяльності підприємства залежить від кваліфікованої та мотивованої робочої сили. Відповідність складу працівників потребам агропідприємства, їх професійність та мотивація – ключові фактори успіху. Ефективне управління персоналом включає вибір та рекрутинг нових співробітників, їх професійну підготовку та розвиток, створення сприятливої робочої атмосфери та відповідну мотиваційну систему. Правильно організоване управління людськими ресурсами передбачає розробку й виконання політики з приводу найму, підвищення кваліфікації, мотивації та збереження персоналу. Це дозволяє забезпечити агропідприємству наявність кваліфікованої й компетентної робочої сили, що забезпечує якість та ефективність виконання роботи. Управління людськими ресурсами також включає у себе створення й підтримку корпоративної культури на підприємстві. Корпоративна культура передбачає певний набір цінностей, стандартів та норм поведінки, які сприяють підвищенню мотивації персоналу, збільшенню рівня співпраці та покращенню якості виконання роботи. Крім того, управління людськими ресурсами передбачає створення ефективної системи управління трудовими відносинами та вирішення різних проблем, що пов'язані зі стосунками між агропідприємством та працівниками. Це може включати в себе вирішення проблем з оплатою праці, забезпеченням безпеки на роботі, дотриманням соціальних стандартів.

Управління матеріальними ресурсами є одним з ключових елементів механізму управління ресурсним потенціалом агропідприємства. Це пов'язано з тим, що матеріальні ресурси є важливим компонентом виробничого процесу, їх ефективне використання впливає на прибутковість й конкурентоспроможність. Ефективне управління матеріальними ресурсами, такими як земля, техніка та інвентар, є важливим фактором визначення прибутковості агропідприємства. Оптимізація використання матеріальних

ресурсів передбачає їх раціональний розподіл й використання, максимізацію їх використання, ефективне управління запасами та інвентарем. Управління матеріальними ресурсами передбачає оптимізацію процесів закупівлі, зберігання, виробництва та знищення матеріальних активів на підприємстві. Це включає розробку й впровадження стратегій закупівель, оцінку ефективності використання матер. ресурсів, планування й контроль витрат на матеріали. Одним із ключових аспектів управління матеріальними ресурсами є управління запасами. Правильно організована система управління запасами дозволяє забезпечити наявність необхідних матеріалів та зменшити витрати на їх закупівлю. Також, ефективне управління запасами допомагає зменшити ризики пов'язані зі збитками й нестачею матеріальних ресурсів. Крім того, управління матеріальними ресурсами включає використання новітніх технологій, інновацій у виробничому процесі. Це знизить витрати на виробництво, збільшить продуктивність й поліпшить якість продукції.

Управління інформаційними ресурсами є надзвичайно важливим елементом механізму управління ресурсним потенціалом агропідприємства. Інформаційні ресурси є ключовими для прийняття правильних рішень, забезпечення ефективного взаємодії всіх підрозділів. Інформаційні технології стають все більш важливими для агропідприємств, забезпечуючи швидкий та точний обмін інформацією між відділами та підрозділами. Ефективне управління інформаційними ресурсами дозволяє забезпечити оперативну реакцію на зміни в ринкових умовах та планування оптимальних стратегій. Управління інформаційними ресурсами передбачає розробку та впровадження системи збору, обробки, зберігання та аналізу даних, які потрібні для прийняття рішень на різних рівнях управління. Це включає автоматизацію бізнес-процесів, розробку програмного забезпечення та інформаційних систем для підтримки прийняття рішень.

Одним із ключових аспектів управління інформаційними ресурсами є забезпечення доступності та цілісності даних. Це передбачає захист інформації від несанкціонованого доступу, розробку процедур забезпечення

резервного копіювання та відновлення даних, а також забезпечення їх точності та актуальності. Управління інформаційними ресурсами також включає розробку й впровадження системи моніторингу й звітності, яка дозволяє ПП «Агрон» забезпечити контроль за виконанням планів та стратегій розвитку, а також точність й своєчасність звітності перед зацікавленими сторонами.

Управління виробничим процесом є одним з важливих елементів механізму управління ресурсним потенціалом агропідприємства. Виробничий процес включає всі етапи виробництва, починаючи з планування й закінчуючи з реалізації продукції, тому його ефективне управління є ключовим для успішної діяльності підприємства. Ефективне управління виробничим процесом дозволяє забезпечити високу якість продукції й зменшити витрати виробництва. Це можливо завдяки оптимізації технологічних процесів та ефективному використанню робочої сили та матеріальних ресурсів.

Один із головних аспектів управління виробничим процесом – це планування та контроль за виробничою діяльністю. Це включає розробку й впровадження планів виробництва, розподіл ресурсів й контроль за їх використанням, аналіз результатів виробництва, впровадження заходів щодо їх покращення. Крім того, управління виробничим процесом передбачає розробку й впровадження технологій, які дозволяють зменшити витрати на виробництво, підвищити якість продукції. Може включати автоматизацію виробничих процесів, впровадження новітніх технологій й обладнання, розробку й впровадження систем контролю якості. Управління виробничим процесом також включає планування й організацію виробничих потоків, управління запасами та складським обліком, а також забезпечення безперебійної роботи обладнання й інфраструктури.

Управління взаємодією зі стейкхолдерами є ще одним важливим елементом механізму управління ресурсним потенціалом агропідприємства. Стейкхолдери – це будь-які групи або особи, які мають вплив на діяльність підприємства або залежать від його діяльності. Ці стейкхолдери включають споживачів, постачальників, конкурентів, регуляторів, інвесторів, працівників

й інші групи. ПП «Агрон» повинно забезпечувати своїх стейкхолдерів – клієнтів, постачальників, партнерів, державні органи й інші зацікавлені сторони – якісними та своєчасними продуктами. Взаємодія зі стейкхолдерами допомагає агропідприємству збільшувати свою репутацію, залучати нових клієнтів, підвищувати рівень довіри серед споживачів. Крім того, взаємодія з регулюючими органами допомагає виконувати вимоги законодавства, знижувати ризики штрафів й інших негативних наслідків. Управління взаємодією зі стейкхолдерами допомагає ПП «Агрон» забезпечити належне розуміння потреб й очікувань цих груп і відповідно розробити стратегії, які враховують потреби. Взаємодія зі стейкхолдерами також допомагає знизити ризики та витрати, збільшити прибутковість й підвищити довіру громадськості. Наприклад, взаємодія зі споживачами допомагає агропідприємству зрозуміти їх потреби й очікування щодо продукції та відповідно розробити стратегії для забезпечення належної якості. Взаємодія з постачальниками допомагає знизити витрати на закупівлю сировини й матеріалів, а взаємодія з регуляторами – знизити ризики, забезпечити відповідність законодавству й нормативним вимогам.

Управління взаємодією зі стейкхолдерами включає розробку стратегій співпраці зі стейкхолдерами, використання ефективних комунікаційних каналів й засобів, створення системи звітності й моніторингу результатів співпраці зі стейкхолдерами. Особливу увагу в управлінні взаємодією зі стейкхолдерами варто приділяти етичному й соціально-відповідальному підходу до бізнесу. Це допоможе зберегти репутацію, залучити нових стейкхолдерів та збільшити сприйняття ПП «Агрон» як соціально відповідального й стійкого до змін.

Ефективне використання технологій є важливим елементом механізму управління ресурсами. Сучасні технології дозволяють забезпечувати більш ефективне використання ресурсів, зменшення втрат та збільшення продуктивності виробничого процесу. Наприклад, використання різних сортів насіння, добрив залежно від типу ґрунту, контроль за вологістю та живленням

рослин. Застосування сучасних технологій управління дозволяє значно підвищити ефективність ресурсного потенціалу.

Сучасний аграрний сектор стикається зі значними викликами, швидкими змінами, що вимагають збільшення продуктивності й ефективності використання ресурсів. Технології використовують для автоматизації виробничих процесів, підвищення якості, зменшення витрат на виробництво продукції й реалізацію. Нові технології можуть бути застосовані в різних аспектах управління ресурсним потенціалом. Наприклад, автоматизація виробничих процесів допомогла ПП «Агрон» знизити витрати на робочу силу й підвищити продуктивність роботи, що забезпечило ефективне використання людських ресурсів. Використання сучасних технологій у сфері моніторингу допомагає збільшити точність й швидкість збору даних, що забезпечить більш точну оцінку ефективності використання ресурсів та розробку ефективних стратегій управління.

У зв'язку зі збільшенням попиту на здорову їжу та високоякісні продукти, ПП «Агрон» також повинно бути готовим відповісти на ці потреби за допомогою новітніх технологій. Наприклад, використання датчиків й інших інноваційних технологій дозволяє підвищити якість й врожайність культур, що забезпечить більш високу якість. Крім того, ефективне використання технологій дозволяє знизити витрати на виробництво, збільшити продуктивність. Наприклад, використання сучасних технологій механізації, автоматизації робіт знизить трудові витрати й збільшить швидкість виробництва. Також використання спеціалізованого програмного забезпечення для обробки даних може підвищити ефективність управління ресурсами й допомогти в прийнятті рішень.

Ефективне використання технологій є важливим елементом механізму управління ресурсним потенціалом ПП «Агрон». Це допомагає досягати максимальної продуктивності й оптимізувати використання ресурсів. Також це дозволяє забезпечити конкурентоспроможність підприємства на ринку, що є важливим фактором успіху в аграрному секторі.

Отже, механізм управління ресурсним потенціалом агропідприємства є складним й багатоаспектним. Зазначимо, що управління ресурсним потенціалом агропідприємства передбачає постійну оцінку ефективності використання ресурсів й удосконалення стратегій управління.

Ми пропонуємо такі заходи, які сприятимуть ефективній реалізації ресурсного потенціалу ПП «Агрон» в умовах сучасного суспільства:

- стратегія економічного розвитку країни та національна технологічна ініціатива мають виступати ключовими орієнтирами формування ресурсного потенціалу агропідприємства;
- постійний системний моніторинг потреб суспільства та держави та можливостей агропідприємства з метою ефективного використання вже наявних та впровадження в обіг нових ресурсів;
- максимальне використання інструментів політичного, економічного та соціального прогнозування для своєчасного оновлення та коригування задіяних та пасивних ресурсів;
- популяризація системи безперервної освіти як ресурсу формування спеціалістів, які відповідають викликам часу та виступають компетентними;
- організація цілеспрямованої роботи щодо забезпечення об'єктів соціальної інфраструктури, що особливо актуально для сталого розвитку сільської місцевості, формування ресурсного потенціалу;
- формування позитивного іміджу території в очах молоді з визначенням перспектив її розвитку та ролі у житті держави.

Висновки до розділу 3

Агропідприємства значно впливають на розвиток сільських територій, бо їх діяльність пов'язана з використанням природних ресурсів: землі, повітря, води та інших.

Для того, щоб організація успішно функціонувала, а її ресурси були

максимально пущені в обіг, необхідно особливу увагу приділяти механізмам управління.

Механізм управління ресурсним потенціалом агропідприємства включає комплекс заходів й стратегій, спрямованих на оптимізацію використання ресурсів, збільшення прибутковості. Він є складним та багатоаспектним.

Управління ресурсним потенціалом агропідприємства передбачає постійну оцінку ефективності використання ресурсів та удосконалення стратегій управління.

ВИСНОВКИ

Ресурсний потенціал є ключовим елементом успішного функціонування організації, незалежно від розміру, галузі діяльності.

Термін «ресурсний потенціал» широко використовується в економічній літературі і його зміст часто трактується неоднозначно. Одні вчені оперують терміном «економічний потенціал», інші вживають термін «соціально-економічний потенціал», третя – «природно-ресурсний» і «ресурсний».

Ресурсний потенціал – це здатність організації раціонально та ефективно використовувати ресурси щоб досягати поставлені цілі та отримувати максимальний прибуток. Сутність ресурсного потенціалу полягає в наявності і використанні різних видів ресурсів організації.

Оцінка ресурсного потенціалу є важливим етапом для розвитку бізнесу. Цей процес передбачає аналіз наявних ресурсів та їх використання, визначення можливостей їх розвитку та прогнозування їхнього впливу на економіку та соціальну сферу.

Оцінювання використання ресурсного потенціалу дозволяє проаналізувати ефективність його використання, а також отримати інформацію щодо результатів діяльності, виявити резерви, оцінити шляхи підвищити ефективність діяльності організації та спрогнозувати, а також сформулювати організаційно-управлінські рішення.

Об'єктом дослідження є приватне підприємство «Агрон», що займається сільським господарством та пов'язаною з ним діяльністю. Це фермерське господарство, що займається вирощуванням зернових, овочів, фруктів, тваринництвом або іншою сільськогосподарською продукцією. Основною культурою агропідприємства «Агрон» є цукровий буряк.

Приватне підприємство «Агрон» є стабільне й прибуткове агропідприємство. Дані показують, сільськогосподарське підприємство – успішне агропідприємство, що має стабільні фінансові результати.

Приватне агропідприємство «Агрон» з 2021 року є учасник вітчизняного ринку відновлюваної енергетики як незалежний виробник електроенергії з відновлюваних джерел енергії.

Агропідприємства значно впливають на розвиток сільських територій, бо їх діяльність пов'язана з використанням природних ресурсів: землі, повітря, води та інших.

Для того, щоб організація успішно функціонувала, а її ресурси були максимально пущені в обіг, необхідно особливу увагу приділяти механізмам управління.

Механізм управління ресурсним потенціалом агропідприємства включає комплекс заходів й стратегій, спрямованих на оптимізацію використання ресурсів, збільшення прибутковості. Він є складним й багатоаспектним.

Управління ресурсним потенціалом агропідприємства передбачає постійну оцінку ефективності використання ресурсів й удосконалення стратегій управління.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абрамик М. І. Ресурсний потенціал аграрного сектору в Україні та в європейських державах світу: порівняльний аспект. *Сталий розвиток економіки*. 2014. Вип. 3 (25). С. 144-149.
2. Абрамович І. А. Теоретичні основи та форми прояву аграрного бізнесу *Ефективна економіка*. URL: <http://nbuv.gov.ua>
3. Балабанов І. Т. Основи фінансового менеджменту. Х. 526 с.
4. Бороненкова С. А. Управлінський аналіз. К.: Фінанси, 2020. 384 с.
5. Вініченко І. І., Сорока Ю. О. Ефективність використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств. *Інвестиції: практика та досвід*. № 22. 2015. С. 34-37.
6. Воронкова А. Е., Погорелов Ю. С. Потенціал підприємства як основа його довгострокового розвитку. *Актуальні проблеми економіки*. 2009. Вип. 4 (94). С. 77-82.
7. Герасимчук З. В., Ковальська Л. Л. Виробничий потенціал регіону: методика оцінки та механізми його нарощування. Луцьк: ЛДТУ, 2013. 244 с.
8. Гончар О. І., Галкіна Ю. Г. Еволюція категорії «потенціал підприємства» та її роль в економічних дослідженнях. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2009. Т. 3 С. 245-247.
9. Гопкало О. І. Механізм управління ресурсним потенціалом підприємства: принципи, цілі, задачі. URL: <http://eaf.nmu.org.ua>
10. Горшков М. А. Сучасні зміни в структурі ресурсного потенціалу аграрного сектору економіки. *Агросвіт*. 2015. URL: <http://nbuv.gov.ua>
11. Гунченко О. В. Ресурсний потенціал та умови його формування в сільськогосподарських підприємствах. *Всеукраїнський науково-виробничий журнал «Сталий розвиток економіки»*. 2011. № 5. С. 75-80.
12. Давидкіна О. А., Володін В. М. Ресурсний потенціал аграрної сфери регіону та його оцінка. *Розвиток сільського господарства як основа*

- продовольчої безпеки країни: матеріали міжн. наук.-практ. конференції.*
Луцьк, 2018. С. 58-61.
13. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 2 / Редкол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. К. : Видавничий центр «Академія». 2000. 848 с.
 14. Звіти про роботу Приватного підприємства «Агрон» у 2020, 2021, 2022 рр. с. Товстолуг.
 15. Ільясова А. В. Формування та використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських споживчих кооперативів: автореф. дис... канд. екон. наук, 08.00.05. 2009. 21 с.
 16. Касьянова Н. В., Солоха Д. В., Морева В. В., Белякова О. В. Потенціал підприємства: формування та використання: підручник. Д.: Вид-во Цифрова топографія, 2012. 257 с.
 17. Клепиков Ю. Н. Оцінка рівня та стратегія поліпшення використання економічного потенціалу підприємства: автореф. дис... канд. екон. наук. 23 с.
 18. Ключник А. В. Формування та розвиток економічного потенціалу сільських територій України: монографія. Миколаїв: Дизайн та поліграфія, 2011.
 19. Ковальов В. В., Волкова О. Н. Аналіз господарської діяльності підприємства. О.: ТОВ «ТК Велбі», 2018. 424 с.
 20. Комаров М. А., Романов А. Н. Ресурсний потенціал економічного зростання. К. 2020. 567 с.
 21. Краснокутська Н. С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навч. пос. К. : Центр навчальної літератури, 2005. 352 с.
 22. Крисько Ж.Л. Підтримка розвитку підприємництва для активізації економічної діяльності громади. *Актуальні проблеми менеджменту та публічного управління в умовах інноваційного розвитку економіки: матеріали доп. Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. з міжнародною участю [м. Тернопіль, 28 травня 2021 р.]* Тернопіль : ЗУНУ, 2021. С. 101-103. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/43008>

- 23.Крисько Ж.Л. Управління економічною стійкістю підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки. Електронне наукове фахове видання*. Випуск № 10. Миколаїв, 2016. С. 399-403. URL: <http://global-national.in.ua/archive/10-2016/82.pdf>
- 24.Крисько Ж. Л. Залучення потенціалу підприємництва в процесі розвитку територіальної громади. *Розвиток публічного управління та менеджменту в умовах трансформаційних викликів: монографія* / за ред. Шкільняка М.М., Васіної А.Ю. Тернопіль: ЗУНУ. 2022. С.285-298.
- 25.МакКоннелл К., Брю С. Економікс: принципи, проблеми та політика. 2006. 940 с.
- 26.Місько К. М. Ресурсний потенціал регіону (теоретичні та методологічні аспекти дослідження). Х: Наука, 2011. 94 с.
- 27.Окорокова Л. Г. Ресурсний потенціал підприємств. Льв., 2011. 293 с.
- 28.Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>
- 29.Офіційний сайт Міністерство аграрної політики та продовольства України. URL: <https://minagro.gov.ua>
- 30.Потенціал підприємства. URL: <https://www.pharmencyclopedia.com.ua/potencial-pidpriyemstva>
- 31.Приватне підприємство «Агрон». URL: <https://kurkul.com/karta-kurkuliv/216-pp-agron>
- 32.Про державну підтримку сільського господарства України: Закон України від 24.06.2004 № 1877-IV. Зі змінами від 27.10.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15#Text>
- 33.Про колективне сільськогосподарське підприємство: Закон України від 14.02.1992 № 2114-XII. Зі змінами від 01.01.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2114-12#Text>
- 34.Про схвалення Концепції Загальнодержавної цільової програми використання та охорони земель від 19.01.2022 № 70-2022-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/70-2022-p#Text>

35. Про фермерські господарства: Закон України від 19.06.2003 № 973-IV. Зі змінами від 20.10.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973-15#Text>
36. Ресурсний потенціал аграрної сфери: проблеми та завдання ефективного використання : аналіт. доп. / О. В. Собкевич, В. М. Русан, А. Д. Юрченко, О. В. Ковальова [та ін.]. К.: НІСД, 2013. 76 с.
37. Ровенська В. В. Потенціал підприємства: сутність, структура та загальні підходи до формування. *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності*. URL: <http://tpa.pstu.edu.article.view/>
38. Рябова Т. Ф. Великий комерційний словник. 399 с.
39. Свободін В. А. Ресурсний потенціал сільськогосподарських підприємств. *Економіка сільськогосподарських та переробних підприємств*. 2020. № 5. С. 41-43.
40. Середюк Ю. І., Шматковська Т. О. Особливості інновацій в сільському господарстві. URL: <http://ena.lp.edu.ua>
41. Смагін Б. І. До питання про методику визначення інтегрального показника ефективності сільськогосподарського виробництва. *Економіка сільського господарства та переробних підприємств*. 2018. № 6. С. 18-20.
42. Сокольська Т. В. Відтворення ресурсного потенціалу агросфери як чинника економічного зростання. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. Вип. 3. С.272-275.
43. Стексова С. Ю. Методологія визначення ресурсного потенціалу підприємства. *Менеджмент за кордоном*. 2017. № 4. С. 83-86.
44. Трегобчук В., Юзефович А., Крисанов Д., Попова О., Прадун В., Скурська Н. Відтворення та ефективне використання ресурсного потенціалу АПК (теоретичні та практичні аспекти). К.: Інститут економіки НАН України. 259 с.

45. Улянченко О. В. Управління ресурсним потенціалом в аграрному секторі: автореф. дис. докт. екон. наук – спец. 08.00. 03 «Економіка та управління національним господарством». URL: <https://mydisser.com>
46. Улянченко О. В., Тітова В. Є. Стратегія стійкого розвитку аграрного сектору економіки на основі підвищення ефективності управління ресурсним потенціалом. *Економіка та управління АПК*: Зб. наук. праць. Біла Церква, 2009. Вип. 1 (66). С. 119-124.
47. Ференц Н. М. Сутність ресурсного потенціалу аграрного підприємства. *Актуальні проблеми менеджменту та публічного управління в умовах сучасних викликів*: збірник матеріалів доповідей IV науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Тернопіль, 4 травня 2023 р.). Тернопіль: ЗУНУ, 2023.
48. Фермерське господарство «Березовський» 25 років успішно працює в Тернопільському районі. URL: <https://www.tenews.org.ua/post/show/1493009023-fermerske-gospodarstvo-berezovskiy--25-rokiv-uspishno-pracyue-v-ternopilskomu-rayoni#modal>
49. Формування потенціалу підприємства: поняття і загальна модель. URL: <https://pidruchniki.com>
50. Харченко С. В. Управлінські аспекти забезпечення результативності використання потенціалу підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2009. № 8. С. 141-149.
51. Храмцова Т. Г. Споживча кооперація: методологія оцінки соціально-економічного потенціалу. Нововолинськ, 2020. 322 с.
52. Шкільняк М. М., Овсянюк-Бердадіна О. Ф., Крисько Ж. Л., Демків І. О. Менеджмент: підручник. Тернопіль: ЗУНУ, 2022. 258 с. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/46199/1/MenedjmentPD_B5_1.11.22.pdf